

บทที่ 3

ทฤษฎี แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ปัญหาการเสียดายของผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมส่งออกภาคเหนือ จังหวัดลำพูน เฉพาะที่เกี่ยวกับ ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีหัก ณ ที่จ่าย ในการศึกษาได้กำหนดขอบเขต ทฤษฎี ที่ใช้เป็นกรอบในการกำหนด สมมติฐานการวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีภาษีอากร
2. กฎหมายประมวลรัษฎากร ว่าด้วย ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม และ ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย
3. เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีอากร

1. ความหมายของภาษีอากร

นักเศรษฐศาสตร์และนักภาษีอากร ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าภาษีอากรไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

ภาษีอากร คือสิ่งที่รัฐบาลบังคับเก็บจากรายได้ โดยมีได้มีสิ่งตอบแทนแก่ผู้เสียภาษี โดยตรง

ภาษีอากร หมายถึงรายได้หรือทรัพย์สิน ที่ได้มีการเคลื่อนย้าย จากภาคเอกชนไปสู่ ภาครัฐบาลและไม่ก่อให้เกิดภาระซ้ำซ้อนแก่รัฐบาล

ภาษีอากร หมายถึงสิ่งที่เรียกเก็บจาก บุคคล ทรัพย์สิน หรือธุรกิจ เพื่อการสนับสนุน รัฐบาลกลางหรือรัฐบาลท้องถิ่น

ภาษีอากร คือการโอนทรัพยากรใด ๆ อันมีลักษณะบังคับ แต่มิได้เป็นการลงโทษจาก ภาคเอกชน ไปสู่ภาครัฐบาล โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า และไม่ได้ คำนึงถึง ประโยชน์ที่ได้รับโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ บางประการ³

³ รองศาสตราจารย์สมคิด บาง โม, ภาษีอากรธุรกิจ 2544 (กรุงเทพฯ : บริษัทวิทยพัฒนา จำกัด, พฤษภาคม 2544). หน้า 15.

2. วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีอากร⁴

การจัดเก็บภาษีอากรมีวัตถุประสงค์หลายประการ วัตถุประสงค์หลักคือการหารายได้มาใช้จ่ายในกิจการของรัฐและการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจต่างๆ วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีอากรมีดังนี้

2.1 เพื่อหารายได้มาใช้จ่าย ในกิจการของรัฐ กิจการส่วนใหญ่ของรัฐเป็น กิจการเพื่อส่วนรวม เช่น ความมั่นคง ความปลอดภัย การศึกษา กิจการสาธารณสุขประเภทต่างๆ เป็นต้น

2.2 เพื่อควบคุมหรือส่งเสริมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ รัฐบาลสามารถใช้ระบบภาษีอากรควบคุมการบริโภค การผลิต หรือวิธีการดำเนินการทางธุรกิจบางชนิดมิให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจส่วนรวมได้ เช่น ไม่ต้องการให้ประชาชนบริโภคสุรา บุหรี่ ก็เก็บภาษีสินค้าเหล่านี้ในอัตราสูงๆ เป็นต้น

2.3 เพื่อการกระจายรายได้และทรัพย์สินให้เป็นธรรม นอกจากรัฐบาลจะใช้มาตรการด้านรายจ่าย เช่น การอุดหนุน การโอนเงินต่างๆ แล้ว การจัดเก็บภาษียังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกระจายรายได้ด้วย เช่น ใช้วิธีอัตราภาษีก้าวหน้าในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นต้น

2.4 เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ทั้งด้านราคาสินค้า และการจ้างงาน เป็นเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น การป้องกันภาวะเงินเฟ้อ รัฐบาลก็เพิ่มภาษีต่างๆ ให้สูงขึ้นเพื่อลดการใช้จ่าย ในยามเศรษฐกิจตกต่ำ คนว่างงานมาก รัฐบาลอาจลดภาษีต่างๆ ลง เพื่อกระตุ้นให้มีการบริโภคและการลงทุนมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้มีการจ้างงานมากขึ้น

3. ลักษณะของภาษีอากรที่ดี⁵

อดัม สมิท (Adam Smith) นักเศรษฐศาสตร์ชาวสกอตแลนด์ ได้วางหลักการภาษีที่ดีไว้เมื่อปี 1776 ในหนังสือ "The Wealth of Nation" ไว้ได้แก่ หลักความเป็นธรรม หลักความแน่นอน หลักความสะดวก และหลักความประหยัด หลักการทั้งสี่นี้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ต่อมาเมื่อสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกได้วิวัฒนาการมาโดยลำดับ ภาษีอากรทวีบทบาทและความสำคัญมากขึ้น หลักการภาษีอากรที่ดีจึงได้เปลี่ยนแปลงไปและเพิ่มมากขึ้นตามความเหมาะสม โดยลักษณะของภาษีอากรที่ดีมีดังนี้

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16.

⁵ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชานิติศาสตร์, กฎหมายภาษีอากร 1 หน่วยที่ 1 - 7

(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช), หน้า 72.

3.1 หลักความเป็นธรรม (Equity) ระบบภาษีอากรที่ดี จะต้องมีความเป็นธรรมทั้งในระหว่างผู้เก็บภาษีและประชาชนผู้เสียภาษี หลักความเป็นธรรมนี้นับเป็นปัจจัยสำคัญของภาษีอากร เพราะหากปราศจากความเป็นธรรมแล้ว ความยินยอมเสียภาษีโดยสมัครใจ ก็คงเกิดขึ้นได้ยาก แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมทางภาษีอากรมีรากฐานมาจากหลักความเป็นธรรมสัมบูรณ์ และ หลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ ซึ่งอธิบายได้ดังต่อไปนี้

3.1.1 หลักความเป็นธรรมสัมบูรณ์ (Principles of Absolute Equity) ถือว่าทุกคนต้องเสียภาษีอากรคนละเท่าๆ กัน นั่นคือ เอาค่าใช้จ่ายทั้งหมดของรัฐหารด้วยจำนวนประชาชน ระบบภาษีแบบนี้ จะใช้ได้เมื่อประชาชนทุกคนมีฐานะเศรษฐกิจเท่าเทียมกัน

3.1.2 หลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ (Principles of Relative Equity) ถือหลักว่าจำนวนภาษีที่จะต้องเสียให้แก่รัฐเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับจากรัฐหรือเปรียบเทียบกับความสามารถในการเสียภาษีของผู้เสียภาษีแต่ละราย ดังนั้นในการจัดเก็บภาษีตามหลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์จึงแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อยดังนี้

- หลักผลประโยชน์ (Benefit Principles) มีแนวคิดที่ว่าผู้ได้รับประโยชน์จากรัฐจะต้องเป็นผู้เสียภาษีเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของรัฐตามสัดส่วนที่ตนได้รับผลประโยชน์ เช่น ภาษีผ่านทาง

- หลักความสามารถในการเสียภาษี (Principle of Capacity) มีแนวความคิดว่าผู้มีความสามารถในการเสียภาษีมาก ต้องเสียภาษีให้แก่รัฐบาลมาก ผู้มีความสามารถเสียภาษีน้อยก็ควรเสียภาษีให้แก่รัฐบาลน้อยตามสัดส่วนความสามารถในการเสียภาษีของบุคคลวัดได้จากรายได้ทรัพย์สิน หรือการใช้จ่ายของแต่ละคนเช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จัดเก็บจากผู้มีเงินได้โดยผู้มีเงินได้มากก็จะเสียภาษีมากกว่าผู้มีเงินได้น้อย เป็นต้น

3.2 หลักความแน่นอน (Certainly) ประชาชนผู้เสียภาษีย่อมต้องการที่จะทราบเพื่อความมั่นใจว่าภาษีที่จะต้องเสียเป็นจำนวนเท่าใด จะต้องเสียเมื่อใด เสียด้วยวิธีใด ฐานที่จะนำมาคิด อัตราที่ต้องเสีย กำหนดเวลาที่ต้องเสีย วิธีการชำระภาษี ความชัดเจนดังกล่าวนี้คือชัดเจนทั้งกฎหมาย และแนวปฏิบัติ ความแน่นอนชัดเจนดังกล่าวช่วยส่งเสริมให้เกิดความสมัครใจในการเสียภาษีให้เกิดขึ้นได้

3.3 หลักความเป็นกลางทางเศรษฐกิจ (Neutrality) ระบบภาษีอากรที่ดีจะต้องมีความเป็นกลางทางเศรษฐกิจมากที่สุดกล่าวคือ ระบบภาษีอากรจะต้องไม่เปลี่ยนแปลง หรือกระทบกระเทือนการบริโภค การออม การแข่งขันการผลิตสินค้าและบริการ และกลไกตลาด

3.4 หลักอำนาจรายได้ (Productivity) ระบบภาษีอากรควรเป็นระบบที่ทำรายได้สูงให้แก่ภาครัฐบาล หากระบบภาษีอากรมีโครงสร้างอำนาจรายได้ให้แก่ภาครัฐต่ำ เมื่อรัฐบาลจำเป็นต้องจัดเก็บภาษีเพิ่มเติมประชาชนมักมองว่าเป็นการสร้างความสะดวกอื่นแก่ประชาชนเพิ่มขึ้น ดังนั้นระบบ

ภาษีอากรที่ดีตามหลักการนี้ จึงควรประกอบไปด้วยภาษีน้อยประเภท แต่ภาษีแต่ละประเภทสามารถทำรายได้สูงให้แก่รัฐบาลมีลักษณะภาษีอากรที่มีฐานกว้าง ภาษีอากรที่มีอัตราภาษี ก้าวหน้า

3.5 หลักความยืดหยุ่น (Flexibility) ภาษีอากรที่ดีควรเป็นระบบที่ช่วยให้มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทั้งด้านราคาและการจ้างงานนั่นคือ ภาษีอากรจะต้องมีการยืดหยุ่น หรือปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสม เช่น ในภาวะเงินเฟ้อ ภาษีอากรควรมีโครงสร้างที่ส่งผลให้เก็บภาษียากขึ้น เพื่อลดการใช้จ่ายของเอกชนลง เป็นต้น

3.6 หลักประสิทธิภาพในการบริหาร ระบบภาษีอากรที่ดีควรเป็นระบบที่เสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บน้อยที่สุด เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีนับเป็นการสูญเปล่าทางเศรษฐกิจ เพราะการจัดเก็บภาษีเป็นเพียงการ โอนทรัพยากรจากภาคเอกชนมาสู่ภาครัฐบาล นอกจากนี้ การปฏิบัติงานของหน่วยงานจัดเก็บภาษีจะต้องมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ สามารถจัดเก็บภาษีจากผู้เสียภาษีได้อย่างทั่วถึงและเต็มเม็ดเต็มหน่วยอันจะส่งผลให้มีคนสมัครใจเสียภาษียากขึ้น สร้างความเป็นธรรมในระหว่างผู้เสียภาษีในระยะยาวจะทำให้ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษียลดน้อยลง

4. การชำระภาษีอากร⁶

ระบบการชำระภาษีโดยทั่วไป แบ่งออกเป็น การชำระภาษีโดยการประเมินตนเอง (Self-Assessment) การชำระภาษีโดยการประเมินของเจ้าพนักงาน (Authoritative-Assessment) และการชำระภาษีโดยการหัก ณ ที่จ่าย

4.1 การชำระภาษีโดยการประเมินตนเอง (Self-Assessment) นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วไปในประเทศต่างๆ ผู้เสียภาษีมียหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี พร้อมทั้งคำนวณภาษีที่จะต้องเสียด้วยตนเอง และจะต้องชำระภาษีตามจำนวนที่คำนวณได้นั้นภายในกำหนดเวลาและสถานที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ เมื่อเจ้าพนักงานตรวจแบบในภายหลังว่าไม่ถูกต้อง หรือไม่ครบถ้วนเจ้าหน้าที่จะประเมินภาษีเพิ่มเติมขึ้นมาให้เป็นที่ถูกต้องต่อไป การจัดเก็บภาษีนี้นี้เหมาะกับภาษีอากรที่มีฐานกว้าง ครอบคลุมผู้เสียภาษีจำนวนมากและประชาชนมีความรู้ความเข้าใจดีช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีได้มาก ระบบประเมินตนเองจะประสบผลเพียงใดขึ้นอยู่กับระดับความสมัครใจในการเสียภาษีอากรของประชาชนเป็นสำคัญ ภาษีอากรประเภทนี้ในประเทศไทย ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น

⁶ รองศาสตราจารย์สมคิด บางโม, ภาษีอากรธุรกิจ 2544, (กรุงเทพฯ : บริษัทวิทยพัฒน์ จำกัด พฤษภาคม 2544), หน้า 24.

4.2 การชำระภาษีโดยการประเมินของเจ้าพนักงาน (Authoritative-Assessment) เป็นวิธีที่กำหนดให้ ผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการ เพื่อแสดงรายละเอียดต่างๆ อันจำเป็นสำหรับการคำนวณภาษีอากรต่อเจ้าพนักงาน โดยยังมีต้องชำระภาษีในตอนนั้น เมื่อเจ้าพนักงานตรวจสอบรายละเอียดต่างๆ แล้วจะทำการประเมินภาษีและแจ้งให้ผู้เสียภาษีทราบ เพื่อนำเงินมาชำระภาษีตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ ระบบนี้เหมาะสำหรับกรณีที่ผู้เสียภาษีมีจำนวนไม่มากนักความรู้ความเข้าใจในกฎหมายภาษีอากรอยู่ในระดับต่ำ หรือกฎหมายภาษีอากรก่อให้เกิดการตีความได้หลายนัย ภาษีอากรไทยที่เก็บในระบบนี้ได้แก่ ภาษีบำรุงท้องที่ เป็นต้น

4.3 การชำระภาษีโดยหัก ณ ที่จ่าย (Withholding Tax) วิธีนี้นิยมใช้กันทั่วไป สอดคล้องกับหลักภาษีในด้านประสิทธิภาพ เนื่องจากเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บน้อย และจัดเก็บในขณะที่ผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีมีเงินที่จะเสียภาษี วิธีจัดเก็บภาษีโดยหักไว้ ณ ที่จ่ายจะกำหนดให้ผู้จ่ายเงินได้ มีหน้าที่ต้องหักภาษีไว้ก่อนจ่ายในอัตราที่กำหนด แล้วนำส่งรัฐบาลตามสถานที่และเวลาที่กำหนด

5. การบังคับใช้กฎหมายภาษีอากร⁷

การใช้กฎหมายภาษีอากรจำเป็นต้องมีการลงโทษในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัติไม่ถูกต้อง บทลงโทษทางภาษีอากรแยกได้เป็น โทษทางอาญาและโทษทางแพ่ง

โทษทางอาญา ได้แก่ โทษปรับ หรือโทษจำคุก หรือทั้งปรับทั้งจำ ในด้านการปรับนั้น กฎหมายภาษีอากรกำหนดให้เจ้าพนักงานมีอำนาจในการเปรียบเทียบได้สำหรับบางกรณี เช่น ในกรณีที่ความผิดมีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ เป็นต้น

โทษทางแพ่ง ได้แก่ โทษที่ออกมาในรูปของดอกเบี้ยและเงินเพิ่ม ในกรณีที่ไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายจะเสียเงินเพิ่ม นั่นคือเสียเงินเพิ่มขึ้น อาจเป็น 1 หรือ 2 เท่า ของภาษีที่ชำระขาดไป เป็นต้น ในกรณีที่ไม่ชำระภาษีอากรภายในกำหนดเวลาจะต้องเสียเงินเพิ่มขึ้น โดยคิดเป็นร้อยละของจำนวนภาษีที่ต้องชำระ เช่น ร้อยละ 20 เป็นต้น นอกจากนี้ หากไม่ชำระภาษี อาจถูกฟ้องยึดทรัพย์หรือถูกฟ้องให้เป็นคนล้มละลายได้

6. ความหมายของภาระภาษี

ภาระภาษี (Incidence or Burden of Taxation) หมายถึง ส่วนของรายได้ที่แท้จริงที่ลดลง เนื่องมาจากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาลเนื่องจากผู้เสียภาษีตามกฎหมายอาจมิใช่ผู้แบกรับภาระภาษี

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

ไว้ท้ายสุดก็ได้ ดังนั้นภาระภาษีจึงพิจารณาแยกเป็น 2 นัย คือ ภาระภาษีตามกฎหมายและภาระภาษีทางเศรษฐกิจ

6.1 ภาระภาษีตามกฎหมาย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าภาระภาษีอย่างเป็นทางการ (Formal Incidence) หมายถึงภาระในจำนวนหนี้ภาษีอากรของผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งผู้มีหน้าที่อาจมีต้องรับภาระโดยแท้จริงก็ได้

6.2 ภาระภาษีทางเศรษฐกิจ หรือ ภาระภาษีที่แท้จริง (Effective Incidence) หมายถึงภาระภาษีที่ตกกับบุคคลในขั้นสุดท้าย คือ บุคคลนั้น ไม่สามารถผลักภาระภาษีต่อไป ให้ผู้อื่นอีกแล้ว

7. การจำแนกประเภทภาษีอากรตามหลักการผลักภาระภาษี

7.1 ภาษีทางตรง (Direct Tax) หมายถึง ภาษีที่ผู้เสียภาษีไม่สามารถผลักภาระภาษีไปให้ผู้อื่นได้หรือผลักภาระภาษีไปให้ผู้อื่นได้ยาก กล่าวคือ ภาระภาษีทั้งหมดหรือส่วนใหญ่จะตกอยู่กับผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายนั่นเอง เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษียานพาหนะ เป็นต้น

7.2 ภาษีทางอ้อม (Indirect Tax) หมายถึง ภาษีที่ผู้เสียภาษีสามารถผลักภาระภาษีไปให้ผู้อื่นได้ ดังนั้น ภาระภาษีจึงไม่จำเป็นที่จะตกอยู่กับผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมายเสมอไปขึ้นอยู่กับว่าผู้เสียภาษีจะผลักภาระภาษีไปให้ผู้อื่นมากน้อยเพียงใด เช่น ภาษีสรรพสามิต เป็นต้น

การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม

1. ลักษณะทั่วไปของภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภาษีมูลค่าเพิ่ม คือภาษีที่เก็บจากมูลค่าของสินค้าหรือบริการส่วนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการผลิตและการจำหน่ายสินค้าหรือบริการชนิดต่าง ๆ ฉะนั้นภาษีมูลค่าเพิ่มนี้แม้จะเก็บหลายทอดด้วยกัน แต่ก็จะไม่มีปัญหาภาระภาษีซ้ำซ้อนแต่อย่างใด

2. หลักเกณฑ์กำหนดขอบเขตการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

การพิจารณากำหนดขอบเขตการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มนั้นมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศที่ใช้พิจารณากันโดยทั่วไปอยู่ 2 หลักเกณฑ์ดังนี้

2.1 หลักต้นทาง ภาษีมูลค่าเพิ่มที่เรียกเก็บตามหลักต้นทางจะเรียกเก็บจากบรรดาสินค้าหรือบริการทั้งหลายที่ผลิตขึ้นในประเทศนั้นทั้งหมด ไม่ว่าสินค้าหรือบริการนั้นจะถูกซื้อหาไปใช้บริโภคในประเทศนั้นหรือในต่างประเทศก็ตาม หลักเกณฑ์นี้จึงยังคงมีการเก็บภาษีจากสินค้าที่ผลิตในประเทศซึ่งส่งออกไปขายยังต่างประเทศด้วย แต่จะมีการยกเว้นภาษีสำหรับสินค้าที่ผลิตในประเทศซึ่งนำเข้ามาใช้ในประเทศนั้น

2.2 หลักปลายทางภาษีมูลค่าเพิ่มที่เรียกเก็บตามหลักปลายทางจะเรียกเก็บจากราคาสินค้าหรือบริการทั้งหลายที่ถูกซื้อมาใช้บริโภคในประเทศนั้น ไม่ว่าสินค้าหรือบริการนั้นจะผลิตขึ้นในประเทศนั้นหรือในต่างประเทศก็ตาม ตามหลักนี้จึงมีการเก็บภาษีจากสินค้าที่นำเข้ามาขายในประเทศนั้น แต่จะมีการยกเว้นภาษีสำหรับสินค้าที่ผลิตในประเทศแต่ส่งออกไปขายยังต่างประเทศ

จากหลังทั้ง 2 ประการที่กล่าวถึงข้างต้น โดยส่วนใหญ่แล้วภาษีมูลค่าเพิ่มที่เรียกเก็บในแต่ละประเทศจะใช้หลักปลายทาง ทั้งนี้ เพราะนอกจากจะเป็นการส่งเสริมการส่งออก และให้ปฏิบัติทางภาษีอากรกับสินค้าที่นำเข้ามาในทำนองเกี่ยวกับสินค้าที่ผลิตและใช้ในประเทศแล้วยังช่วยให้ระบบการค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างคล่องตัวยิ่งขึ้น

3. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มได้แก่บุคคล 3 ประเภทดังนี้ (มาตรา 82)

3.1 ผู้ประกอบการ ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก ซึ่งขายสินค้าในทางธุรกิจหรือวิชาชีพด้วย

3.2 ผู้นำเข้า ไม่ว่าจะนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อการใด ๆ ในทางธุรกิจ หรือไม่ใช่ธุรกิจต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยกรมศุลกากรมีหน้าที่เก็บภาษีมูลค่าเพิ่มแทนกรมสรรพากร

3.3 ผู้ที่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

กฎหมายกำหนดให้บุคคลต่อไปนี้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (มาตรา 82/1)

3.3.1 ในกรณีผู้ประกอบการอยู่นอกราชอาณาจักร ให้ผู้ทำการแทนหรือลูกจ้างมีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มร่วมกับผู้ประกอบการที่อยู่นอกราชอาณาจักร

3.3.2 ในกรณีขายสินค้าหรือให้บริการแก่องค์การสหประชาชาติ สถานทูต หรือสถานกงสุล จะได้รับสิทธิเสียภาษีในอัตราร้อยละ 0

3.3.3 ในกรณีนำสินค้าที่ได้รับการยกเว้นอากรศุลกากรเข้าประเทศ จะได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มด้วย หากต่อมาสินค้านั้นไม่ได้รับการยกเว้น ผู้นำเข้าต้องรับผิดชอบเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

4. การจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

กำหนดเวลาจดทะเบียน

กรณีจะเริ่มประกอบการหากประสงค์จะเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนให้แจ้งการขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มตามแบบ ภ.พ. 01 ได้ทันทีก่อนวันเริ่มประกอบการ

4.1 ผู้ประกอบการที่มีรายรับจากการประกอบกิจการไม่เกิน 1,200,000 บาทต่อปี ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มภายใน 30 วันนับแต่วันที่มียารับเกิน 1,200,000 บาท

4.2 กรณีผู้ประกอบการที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มและมีสิทธิเลือกเข้าสู่ระบบภาษี มูลค่าเพิ่มได้ประสงค์ขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มให้ยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มได้ทันที

ในการยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการรายใดดังกล่าวข้างต้น จะมีผลเป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนนับแต่วันที่ระบุไว้ในทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นต้นไป

สถานที่จดทะเบียน

การยื่นคำขอจดทะเบียนในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอจดทะเบียน ณ ที่ว่าการเขตท้องที่สถานประกอบการตั้งอยู่ สำหรับในจังหวัดอื่นให้ยื่นคำขอจดทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่ กรณีมีสถานประกอบการหลายแห่งให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อที่ว่าการเขตท้องที่หรือที่ว่าการอำเภอท้องที่ที่สถานประกอบการอันเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่เพียงแห่งเดียว (มาตรา 85)

หากในท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่มีสำนักงานภาษีสรรพากรเขตพื้นที่ (สพท.) หรือสำนักงานสรรพากรจังหวัดด้วย ก็สามารถยื่นคำขอจดทะเบียน ณ สำนักงานดังกล่าวได้ด้วย

กรณีเปิดสถานประกอบการเพิ่มเติม ย้ายสถานประกอบการ หรือโอนกิจการ ผู้เสียภาษีมินหน้าที่แจ้งการเปลี่ยนแปลงไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เว้นแต่กรณีเปลี่ยนแปลงรายการที่ประกอบกิจการ ปิดสถานประกอบการ และเลิกประกอบกิจการ ให้แจ้งการเปลี่ยนแปลง การปิด และการเลิก ณ สถานที่ที่ได้จดทะเบียนไว้เดิม ภายในสิบห้าวันนับจากวันที่มีการเปลี่ยนแปลง การปิด และการเลิกตามแบบ ภ.พ. 90 เช่นกัน

5. ความรับผิดชอบในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

ความรับผิดชอบในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม หมายถึงจุดที่ผู้ประกอบการถูกกำหนดว่ามีภาระภาษีที่จะต้องชำระเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งแยกเป็นกรณีต่าง ๆ ได้ 4 กรณีดังนี้

5.1 ความรับผิดชอบกรณีการขายสินค้า (มาตรา 78)

5.1.1 การขายสินค้าโดยทั่วไป ความรับผิดชอบในการเสียภาษีเกิดขึ้นเมื่อส่งมอบสินค้า เว้นแต่มีการกระทำต่อไปนี้ก่อนส่งมอบสินค้า ก็ให้ถือว่าความรับผิดชอบเกิดขึ้นเมื่อได้มีการกระทำนั้นๆ คือ

- ก. โอนกรรมสิทธิ์ในสินค้า
- ข. ได้รับชำระราคาสินค้าทั้งหมด
- ค. ได้ออกใบกำกับภาษี

5.1.2 การขายสินค้าตามสัญญาให้เข้าซื้อหรือสัญญาซื้อขายผ่อนชำระ ซึ่งกรรมสิทธิ์ในสินค้ายังไม่โอนไปยังผู้ซื้อเมื่อได้ส่งมอบ ความรับผิดในการเสียภาษีเงินเกิดขึ้นเมื่อถึงกำหนดชำระราคาแต่ละงวด เว้นแต่ได้มีการกระทำดังต่อไปนี้ก่อนถึงกำหนดชำระแต่ละงวด ก็ให้ถือว่าความรับผิดเกิดขึ้นเมื่อได้มีการกระทำนั้นๆ คือ

- ก. ได้รับชำระราคาสินค้า
- ข. ได้ออกใบกำกับภาษี

5.1.3 การขายสินค้าโดยมีการตั้งตัวแทนเพื่อขาย และได้ส่งมอบสินค้าให้ตัวแทนแล้วความรับผิดในการเสียภาษีเงินเกิดขึ้นเมื่อตัวแทนได้ส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อแล้ว เว้นแต่มีการกระทำดังต่อไปนี้ เกิดขึ้นก่อนการส่งมอบสินค้าให้ผู้ซื้อ ก็ให้ถือว่าความรับผิดเกิดขึ้นเมื่อได้มีการกระทำนั้นๆ คือ

- ก. ตัวแทนได้โอนกรรมสิทธิ์สินค้าให้แก่ผู้อื่น
- ข. ตัวแทนได้ชำระราคาสินค้า
- ค. ตัวแทนได้ออกใบกำกับภาษี หรือ
- ง. ได้มีการนำสินค้าไปใช้ไม่ว่าโดยตัวแทนหรือบุคคลอื่น

5.1.4 การขายสินค้าโดยการส่งออก ความรับผิดในการเสียภาษีเงินเกิดขึ้นดังนี้

ก. การส่งออกโดยทั่วไป ความรับผิดเกิดขึ้นเมื่อชำระอากรขาออก วางหลักประกันอากรขาออก หรือจัดให้มีผู้ค้ำประกันอากรขาออก เว้นแต่กรณีไม่ต้องเสียอากรขาออก ให้ถือว่า ความรับผิดเกิดขึ้นเมื่อออกใบขนสินค้าขาออกตามกฎหมายศุลกากร

ข. การส่งออกในกรณีนำสินค้าเข้าไปในเขตอุตสาหกรรมส่งออก เฉพาะสินค้าที่ต้องเสียอากรขาออกหรือได้รับยกเว้นอากรขาออก ความรับผิดเกิดขึ้นในวันที่นำสินค้าในราชอาณาจักรเข้าไปในเขตอุตสาหกรรมส่งออก

ค. การส่งออกซึ่งสินค้าที่อยู่ในคลังสินค้าทัณฑ์บนตามกฎหมายศุลกากร ความรับผิดเกิดขึ้นเมื่อนำสินค้าออกจากคลังสินค้า

5.1.5 การขายสินค้าที่ได้เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 0 (ขายให้องค์การสหประชาชาติ สถานทูต สถานกงสุล) และภายหลังได้มีการโอนกรรมสิทธิ์สินค้าแล้ว อันทำให้ผู้รับโอนสินค้านั้นมีหน้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม (โอนให้ผู้มีชื่อองค์การสหประชาชาติ สถานทูต

สถานกงสุลใหญ่ สถานกงสุล) ความรับผิดในการเสียหายเกิดขึ้นเมื่อโอนกรรมสิทธิ์สินค้า (มาตรา 82/1(2))

5.2 ความรับผิดกรณีการให้บริการ (มาตรา 78/1)

5.2.1 การให้บริการทั่วไป ความรับผิดในการเสียหายเกิดขึ้นเมื่อได้รับชำระค่าบริการ เว้นแต่ได้มีการออกไปกำกับภาษีให้แก่ลูกค้าหรือได้ใช้บริการไม่ว่าโดยตนเองหรือผู้อื่นก่อนได้รับชำระค่าบริการ ก็ให้ถือว่าความรับผิดเกิดขึ้นแล้ว ทั้งนี้ โดยให้ความรับผิดเกิดขึ้นตามส่วนของการกระทำนั้น ๆ แล้วแต่กรณี

5.2.2 การให้บริการตามสัญญาที่กำหนดค่าตอบแทนตามส่วนของบริการที่ทำให้ความรับผิดในการเสียหายเกิดขึ้นเมื่อได้รับชำระราคาค่าบริการตามส่วนบริการที่สิ้นสุดลง เว้นแต่ก่อนได้รับชำระค่าบริการได้มีการออกไปกำกับภาษีหรือได้ใช้บริการไม่ว่าโดยตนเองหรือบุคคลอื่น ความรับผิดเกิดขึ้นแล้ว ทั้งนี้ โดยให้ความรับผิดเกิดขึ้นตามส่วนของการกระทำนั้น ๆ แล้วแต่กรณี

5.2.3 การให้บริการที่ทำในต่างประเทศและได้มีการใช้บริการนั้นในราชอาณาจักร ความรับผิดในการเสียหายทั้งหมดหรือบางส่วนเกิดขึ้น เมื่อได้มีการชำระราคาค่าบริการทั้งหมดหรือบางส่วน

5.2.4 การให้บริการที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 0 ตามมาตรา 80/1 (5) และภายหลังได้มีการโอนสิทธิในการบริการอันทำให้ผู้รับโอนมีหน้าที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มตามมาตรา 82/1 (2) ความรับผิดในการเสียหายเกิดขึ้นเมื่อได้รับชำระค่าบริการ

5.3 ความรับผิดกรณีการนำเข้า (มาตรา 78/2)

5.3.1 การนำเข้าทั่วไปความรับผิดในการเสียหายเกิดขึ้นเมื่อชำระอากรขาเข้าวางหลักประกันประกันอากรขาเข้า หรือจัดให้มีผู้ค้ำประกันอากรขาเข้า เว้นแต่ กรณีไม่ต้องเสียอากรขาเข้า หรือยกเว้นอากรขาเข้า

5.3.2 การนำเข้ากรณีนำสินค้าในราชอาณาจักร เข้าไปในเขตอุตสาหกรรมส่งออก แล้วนำสินค้าออกจากเขตอุตสาหกรรมส่งออก (เข้ามาในประเทศ) โดยมีใช้เพื่อส่งออก (ไปต่างประเทศ) ความรับผิดเกิดขึ้นในวันที่นำสินค้าออกจากเขตอุตสาหกรรม

5.3.3 การนำเข้ากรณีของตกค้างตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ความรับผิดเกิดขึ้นเมื่อทางการได้ขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่น เพื่อนำเงินมาชำระค่าภาษี ค่าเก็บรักษา ค่าย้ายขนหรือค่าภาระติดพันตามวิธีที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

5.3.4 การนำเข้าสินค้าที่จำแนกประเภทไว้ในภาคที่ได้รับการยกเว้นอากรขาเข้าตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร ความรับผิดเกิดขึ้นพร้อมกับความรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร

5.4 ความรับผิดชอบในการขายสินค้าหรือการให้บริการในบางกรณี (มาตรา 78/3)

5.4.1 การขายกระแสไฟฟ้า น้ำประปา หรือสินค้าที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ความรับผิดชอบเกิดขึ้นเมื่อได้รับชำระราคาสินค้าหรือได้มีการออกไปกำกับภาษีก่อนได้รับชำระหนี้ราคาสินค้า แล้วแต่กรณีและให้ความรับผิดชอบเกิดขึ้นตามส่วนของการกระทำนั้นๆ

5.4.2 การขายสินค้าที่ไม่มีรูปร่าง เช่น สิทธิในสิทธิบัตร ภูตวิสต์ เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ สัมปทาน ค่าสิทธิ หรือสินค้าที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน ความรับผิดชอบในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มเกิดขึ้นเมื่อได้รับชำระราคาสินค้า เว้นแต่กรณีได้มีการกระทำดังนี้เกิดขึ้นก่อนการได้รับชำระราคาสินค้าก็ให้ความรับผิดชอบเกิดขึ้นเมื่อได้มีการกระทำนั้น ๆ ด้วย คือ

ก. โอนกรรมสิทธิ์สินค้า

ข. ได้ออกใบกำกับสินค้า

5.4.3 การขายสินค้าหรือบริการด้วยเครื่องอัตโนมัติ ซึ่งชำระราคาด้วยการหยอดเหรียญ บัตร หรือด้วยวิธีการในลักษณะทำนองเดียวกัน ความรับผิดชอบเกิดขึ้นเมื่อได้นำเหรียญ บัตร หรือสิ่งอื่นในทำนองเดียวกันออกจากเครื่องอัตโนมัติ

5.4.4 การขายสินค้าโดยการชำระราคาด้วยการใช้บัตรเครดิตหรือในลักษณะทำนองเดียวกันความรับผิดชอบเกิดขึ้นเมื่อส่งมอบสินค้า เว้นแต่กรณีมีการกระทำดังนี้ขึ้นก่อนส่งมอบสินค้าก็ให้ความรับผิดชอบเกิดขึ้นเมื่อได้มีการกระทำนั้น ๆ ด้วย คือ

ก. โอนกรรมสิทธิ์สินค้า

ข. เมื่อมีการออกหลักฐานการใช้บัตรเครดิต

ค. ได้ออกใบกำกับสินค้า

ทั้งนี้ ให้มีความรับผิดชอบเกิดขึ้นตามส่วนของการกระทำนั้น ๆ แล้วแต่กรณี

5.4.5 การให้บริการโดยการชำระราคาด้วยการใช้บัตรเครดิตหรือทำนองเดียวกัน ความรับผิดชอบเกิดขึ้นเมื่อมีการออกหลักฐานการใช้บัตรเครดิต เว้นแต่กรณีมีการออกไปกำกับภาษีก่อนการออกหลักฐานการใช้บัตรเครดิต ความรับผิดชอบจะเกิดขึ้นเมื่อได้มีการออกไปกำกับภาษีนั้น

5.4.6 การขายโดยการทำสัญญาให้เช่าซื้อสินค้า (มาตรา 77/1(8)(ก)) ความรับผิดชอบเกิดขึ้นเมื่อส่งมอบสินค้า เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้เกิดขึ้นก่อนส่งมอบสินค้าก็ให้ความรับผิดชอบเกิดขึ้นเมื่อได้มีการกระทำนั้น ๆ ด้วยคือ

ก. โอนกรรมสิทธิ์สินค้า

ข. ได้รับชำระราคาสินค้า

ค. ได้ออกใบกำกับสินค้า

ทั้งนี้ ให้มีความรับผิดชอบเกิดขึ้นตามส่วนของการกระทำนั้น ๆ แล้วแต่กรณี

5.4.7 การรับประกันวินาศภัย เป็นธุรกิจการให้บริการประเภทหนึ่ง ความรับผิดชอบในการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มมีดังนี้

- ก. เมื่อบริษัทประกันวินาศภัยเก็บเงิน โดยตรงกับผู้อาประกัน
- ข. เมื่อตัวแทนนายหน้าเก็บเงินจากผู้อาประกัน
- ค. นับตั้งแต่วันที่ซึ่งปรากฏในใบเสร็จรับเงินที่ออกให้แก่ผู้อาประกันหรือวันที่ออกใบกำกับภาษี

5.4.8 กรณีที่ผู้ประกอบการนำสินค้าไปใช้โดยตนเองหรือบุคคลอื่นโดยมิใช่เพื่อประกอบกิจการโดยตรง ความรับผิดชอบเกิดขึ้นเมื่อนำไปใช้หรือส่งมอบสินค้าให้บุคคลอื่นเพื่อใช้

5.4.9 กรณีสินค้าขาดรายงานสินค้าและวัตถุดิบความรับผิดชอบเกิดขึ้นเมื่อมีการตรวจพบ

5.4.10 กรณีผู้ประกอบการมีสินค้าคงเหลือหรือทรัพย์สินที่ผู้ประกอบการมิได้ใช้ในการประกอบกิจการ ความรับผิดชอบเกิดขึ้นเมื่อเลิกประกอบกิจการหรือแจ้งเลิกประกอบกิจการ เว้นแต่กรณีผู้ประกอบการจดทะเบียนได้รับอนุญาตให้ออกใบกำกับภาษี ใบเพิ่มหนี้ หรือใบลดหนี้ต่อไปเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะหยุดประกอบกิจการให้ ความรับผิดชอบเกิดขึ้นเมื่อส่งมอบสินค้าหรือโอนกรรมสิทธิ์ชำระราคา ออกใบกำกับภาษี แล้วแต่กรณีใดเกิดขึ้นก่อน

5.4.11 กรณีผู้ประกอบการมีสินค้าคงเหลือและหรือทรัพย์สินที่ผู้ประกอบการมิได้ใช้ในการประกอบกิจการ ณ วันที่ได้รับคำสั่งถอนทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มหรือได้รับแจ้งการเพิกถอนทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม แล้วแต่กรณี เว้นแต่กรณีผู้ประกอบการจดทะเบียนได้รับอนุญาตให้ออกใบกำกับภาษี ใบเพิ่มหนี้ หรือใบลดหนี้ต่อไปเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะหยุดกิจการ และให้ ความรับผิดชอบเกิดขึ้นเมื่อส่งมอบสินค้าหรือโอนกรรมสิทธิ์ ชำระราคา ออกใบกำกับภาษี แล้วแต่กรณีใดเกิดขึ้นก่อน

6. ฐานภาษี

ฐานภาษีสำหรับการขายสินค้าและบริการ ได้แก่ มูลค่าทั้งหมดที่ผู้ประกอบการได้รับหรือพึงได้รับจากการขายสินค้าหรือการให้บริการ

มูลค่าของฐานภาษีให้หมายความถึงเงิน ทรัพย์สิน ค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือประโยชน์ใด ๆ ซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน

6.1 ฐานภาษีสำหรับการขายสินค้าหรือการให้บริการ ในกิจการเฉพาะอย่างให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้ (มาตรา 79/1)

6.1.1 ฐานภาษีสำหรับการขายสินค้าโดยการส่งออก ได้แก่ มูลค่าของสินค้าส่งออก โดยให้ใช้ราคาเอฟโอบี (F.O.B.) ของสินค้าบวกด้วยภาษีสรรพสามิตและภาษีอื่น ๆ หรือ ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ (ถ้ามี) ทั้งนี้ ไม่รวมอากรขาออก

6.1.2 ฐานภาษีสำหรับการให้บริการระหว่างประเทศ ได้แก่ ในกรณีรับขน คนโดยสาร ได้แก่ มูลค่าของค่าโดยสาร ค่าธรรมเนียม และประโยชน์อื่นใดที่เรียกเก็บใน ราชอาณาจักรก่อนหักรายจ่ายใด ๆ เนื่องในการรับขนคนโดยสารนั้น ในกรณีรับขนสินค้า ได้แก่ มูลค่าของค่าระวาง ค่าธรรมเนียม และประโยชน์อื่นใดที่เรียกเก็บไม่ว่า ในหรือนอกราชอาณาจักรก่อนหักรายจ่ายใด ๆ เนื่องในการรับขนสินค้านั้นนอกนอกราชอาณาจักร

6.1.3 ฐานภาษีสำหรับการขายสินค้าหรือการให้บริการในกิจการเฉพาะอย่าง ประเภทอื่น นอกจากข้อ 6.1.1, 6.1.2 ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

6.2 ฐานภาษีสำหรับการนำสินค้าเข้า ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้ (มาตรา 79/2)

ฐานภาษีสำหรับสินค้าทุกประเภท ได้แก่ มูลค่าของสินค้านำเข้าโดยให้ใช้ราคา ซีไอเอฟ (C.I.F.) บวกด้วยอากรขาเข้า ภาษีสรรพสามิต และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ใน พระราชกฤษฎีกา

6.3 ฐานภาษีสำหรับการขายซึ่งยาสูบ น้ำมันดิบ และผลิตภัณฑ์น้ำมัน ตามประเภทและ ชนิดที่กำหนด การคำนวณฐานภาษีกรณีนี้คือ นำมูลค่าของยาสูบที่ได้มาจากการหักจำนวน ภาษีมูลค่าเพิ่มที่รวมอยู่ในจำนวนเต็มของราคาปลีก สำหรับราคาขายปลีกของผลิตภัณฑ์น้ำมัน แต่ละชนิดคำนวณตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยกระทรวง

น้ำมันดิบ หมายความว่า น้ำมันดิบตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม เว้นแต่จำกำหนด ไว้เป็นอย่างอื่น

ผลิตภัณฑ์น้ำมัน หมายความว่า น้ำมันเบนซิน น้ำมันก๊าด น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับ เครื่องบินไอพ่น น้ำมันดีเซล น้ำมันเชื้อเพลิงหนัก น้ำมันเตา น้ำมันหล่อลื่น แก๊สปิโตรเลียมเหลว และผลิตภัณฑ์น้ำมันอื่น เฉพาะสินค้าที่คณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการ ผูกขาดได้กำหนดราคาขายปลีกไว้

6.4 ฐานภาษีของการรับประกันวินาศภัย มีฐานภาษีดังนี้

6.4.1 กรณีออกกรมธรรม์ประกันภัยโดยตรง ฐานภาษีคือผลตอบแทนที่ได้ทั้งหมด ซึ่งคำนวณเป็นเงินได้

6.4.2 กรณีรับประกันภัยต่อ ฐานภาษีคือเบี้ยประกันภัยต่อ

6.4.3 กรณีการถอนเบี้ยประกันภัย โดยผู้เอาประกันภัยยอมจ่ายค่าคุ้มครอง ที่ล่วงมาแล้ว เบี้ยประกันส่วนที่คืนสามารถออกใบลดหนี้ได้

6.4.4 กรณีการเพิ่มเบี้ยประกันไม่ว่ากรณีใด บริษัทรับประกันต้องออกใบเพิ่มหนี้

6.4.5 กรณีลดเบี้ยประกันและมีผลย้อนหลังไปนับแต่วันเริ่มเอาประกันภัย

ก. กรณีลดเบี้ยประกันเพราะคำนวณผิด สามารถออกใบลดหนี้ได้

ข. กรณีมีการให้ส่วนลดเบี้ยประกันภัยแล้วจะไม่ได้ลดภาษีมูลค่าเพิ่ม

ค. กรณีมีการลดเงื่อนไขของสัญญา ออกใบลดหนี้ได้

6.5 ฐานภาษีมูลค่าเพิ่มกรณีพิเศษ

6.5.1 การขายสินค้าหรือบริการโดยไม่มีค่าตอบแทน หรือมีค่าตอบแทนต่ำกว่าราคาตลาดโดยไม่มีเหตุอันสมควร มูลค่าของฐานภาษีให้ถือตามราคาตลาดของสินค้าหรือการให้บริการในวันที่ความรับผิดชอบเกิดขึ้น

6.5.2 การขายสินค้าที่ได้เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 0 และต่อมาภายหลังได้มีการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าอันทำให้ผู้รับโอนสินค้ามีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม มูลค่าของฐานภาษีให้ถือราคาตลาดตามสภาพหรือปริมาณของสินค้าที่เป็นอยู่ในวันที่ความรับผิดชอบเกิดขึ้น

6.5.3 การขายสินค้ากรณีผู้ประกอบการ มีสินค้าคงเหลือ และหรือ มีทรัพย์สินที่ผู้ประกอบการมีไว้ในประกอบการ ณ วันเลิกประกอบการ มูลค่าของฐานภาษีให้ถือตามราคาตลาดในวันเลิกประกอบการ

6.6 หนี้สูญ ผู้ประกอบการจดทะเบียนซึ่งขายสินค้าหรือให้บริการ และได้นำภาษีขายไปรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว ต่อมาหากมีหนี้สูญเกิดขึ้นจากการขายสินค้าหรือการให้บริการ และการจำหน่ายหนี้สูญดังกล่าวได้เป็นไปตามจำนวน หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด ให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนนำภาษีขายที่คำนวณจากส่วนของหนี้สูญดังกล่าวมาหักออกจากภาษีขายของตนในเดือนภาษีที่ได้มีการจำหน่ายหนี้สูญได้

7. ภาษีซื้อที่ห้ามนำไปหักออกจากภาษีขาย

ภาษีซื้อในกรณีดังต่อไปนี้ห้ามนำไปหักออกจากภาษีขายในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม (มาตรา 82/5)

7.1 กรณีไม่มีใบกำกับภาษีหรือไม่อาจแสดงใบกำกับภาษีได้ว่าการชำระภาษีซื้อเว้นแต่กรณีมีเหตุอันสมควรตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด

ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 17) ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2534 กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

กรณีมีใบกำกับภาษีแต่ไม่อาจแสดงใบกำกับภาษีได้ว่าการชำระภาษีซื้อ ให้ผู้ประกอบการมีสิทธินำภาษีซื้อไปหักในการคำนวณภาษีได้ตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

(ก) ใบกำกับภาษีถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัย เช่น อัคคีภัย อุทกภัย หรือวาทภัย ซึ่งต้องมีหลักฐานทางราชการหรือหลักฐานอื่นที่เชื่อว่าเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวจริง และ

(ข) ผู้ประกอบการไม่สามารถขอใบแทนใบกำกับภาษีจากผู้ขายสินค้าหรือผู้บริการได้ เนื่องจากผู้ขายไม่สามารถออกใบแทนใบกำกับภาษีได้เพราะเหตุสุดวิสัย

7.2 กรณีใบกำกับภาษีมีข้อความไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ

7.3 ภาษีซื้อที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกอบกิจการของผู้ประกอบ ได้แก่ ภาษีซื้อที่ไม่เข้าลักษณะเป็นรายจ่ายเพื่อหากำไรหรือเพื่อกิจการ โดยเฉพาะ

7.4 ภาษีซื้อที่เกิดจากรายจ่ายเพื่อการรับรองหรือเพื่อการอันมีลักษณะทำนองเดียวกัน ได้แก่ ค่ารับรอง หรือค่าบริการไม่ว่าจะจ่ายเพื่อการรับรองหรือบริการบุคคลใด เช่น ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าเครื่องดื่ม ค่ามหรสพ ค่าใช้จ่ายเพื่อการกีฬา ค่าขนส่งที่ให้แก่บุคคลซึ่งได้รับการรับรอง

7.5 ภาษีซื้อตามใบกำกับภาษีซึ่งออกโดยผู้ไม่มีสิทธิออกใบกำกับภาษี

7.6 ภาษีซื้อตามที่อธิบดีกำหนดโดยอนุวัติของรัฐมนตรีตามมาตรา 82/5(6) ซึ่งกำหนดไว้ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 42) ลงวันที่ 29 ธันวาคม 2535 ดังต่อไปนี้

7.6.1 ภาษีซื้อที่เกิดจากการซื้อ เช่าซื้อ เช่า หรือรับโอนรถยนต์นั่งและรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน ตามกฎหมายว่าด้วยพิภคอัตราภาษีสรรพสามิต และภาษีซื้อ ที่เกิดจากการซื้อสินค้าหรือการรับบริการที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์นั่ง และรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10 คน รวมทั้งภาษีซื้อสำหรับสินค้าหรือบริการที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์ดังกล่าวมาแล้วไปหักออก แต่ทั้งนี้ผู้ประกอบการดังกล่าวสามารถนำภาษีซื้อจากการซื้อรถยนต์นำภาษีซื้อจากการซื้อรถยนต์หรือจากการขาย การได้รับบริการให้เช่าหรือจากการได้รับบริการประกันวินาศภัยมาหักออกจากภาษีขายได้ และผู้ประกอบการจดทะเบียนที่ให้เช่ารถยนต์แบบลีสซิ่งก็สามารถนำภาษีซื้อรถยนต์ ในการประกอบกิจการแบบลีสซิ่งมาหักออกจากภาษีขายได้

7.6.2 ภาษีซื้อตามใบกำกับภาษีอย่างย่อตามมาตรา 86/6 และมาตรา 86/7 แห่งประมวลรัษฎากร

7.6.3 ภาษีซื้อที่เกิดจากการซื้อทรัพย์สินเพื่อใช้หรือจะใช้ในกิจการประเภทที่ไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม หรือภาษีซื้อที่เกิดจากรายจ่ายของกิจการประเภทที่ไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม

7.6.4 ภาษีซื้อที่เกิดจากการก่อสร้างอาคารหรือสังหาริมทรัพย์อื่นเพื่อให้หรือจะใช้ในกิจการประเภทที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม และต่อมาได้ขาย หรือให้เช่า หรือนำไปใช้ในกิจการประเภทที่ไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ทั้งนี้ เฉพาะที่ได้กระทำภายในสามปีนับแต่เดือนภาษีที่ก่อสร้างเสร็จสมบูรณ์

7.6.5 ภาษีซื้อตามใบกำกับภาษีที่มีได้พิมพ์คำว่า ใบกำกับภาษี ให้เห็นเด่นชัด หรือมิได้จัดทำขึ้นด้วยระบบคอมพิวเตอร์ในกรณีจัดทำใบกำกับภาษีขึ้นด้วยระบบคอมพิวเตอร์ทั้งฉบับ

7.6.6 ภาษีซื้อตามใบกำกับภาษีที่ไม่พิมพ์คำว่า เอกสารออกเป็นชุด ให้เห็นเด่นชัดในกรณีที่ออกใบกำกับภาษีร่วมกับเอกสารการค้าอื่น และที่ไม่พิมพ์คำว่า สาขาที่ออกใบกำกับภาษีคือ ในกรณีที่สำนักงานสาขาใช้ใบกำกับภาษีของสำนักงานใหญ่

7.6.7 ภาษีซื้อตามใบกำกับภาษีซึ่งมีรายการในใบกำกับภาษีเป็นสำเนา (Copy) แต่ไม่รวมถึงใบกำกับภาษีที่ได้จัดทำร่วมกับเอกสารทางการค้าอื่นซึ่งมีจำนวนหลายฉบับ และใบกำกับภาษีซึ่งมีรายการในใบกำกับภาษีเป็นสำเนาข้อความว่า เอกสารออกเป็นชุด ปรากฏอยู่ด้วย

7.6.8 ภาษีซื้อส่วนที่เฉลี่ยเป็นของกิจการประเภทที่ไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งได้คำนวณตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากร

7.6.9 ภาษีซื้อที่เกิดจากการซื้อสินค้าหรือบริการ ซึ่งผู้ประกอบการจดทะเบียนนำไปใช้หรือจะใช้ในการประกอบกิจการทั้งประเภทที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มและประเภทที่ไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม และผู้ประกอบการจดทะเบียนดังกล่าวใช้สิทธิเลือกไม่นำภาษีซื้อทั้งหมดไปหักในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มเนื่องจากกิจการประเภทที่ไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่มมีรายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของรายได้ของกิจการทั้งหมด

8. การยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผู้ประกอบการจดทะเบียนจะต้องยื่นแบบแสดงรายการ พร้อมทั้งชำระภาษีมูลค่าเพิ่ม (ถ้ามี) เป็นรายเดือน ภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป ไม่ว่าจะมีการขายสินค้าหรือให้บริการเกิดขึ้นในเดือนภาษีนั้นหรือไม่ก็ตาม (เว้นแต่กรณีนำเข้าสินค้า) โดยใช้แบบแสดงรายการภาษีตามประเภทของผู้ประกอบการจดทะเบียนดังต่อไปนี้ (มาตรา 83)

8.1 แบบ ภ.พ. 30 ใช้สำหรับผู้ประกอบการ จดทะเบียนที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตรา ร้อยละ 7 และผู้ประกอบการจดทะเบียนที่เป็นผู้ส่งออกที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตรา ร้อยละ 0

ในกรณีที่ในเดือนภาษีใดปรากฏว่าจำนวนผลต่างของภาษีซื้อมากกว่าภาษีขาย (ภาษีจากการคำนวณมีค่าเป็นลบ) เป็นเหตุให้ผู้ประกอบการจดทะเบียนได้รับคืนภาษี แบบ ภ.พ. 30 จะถือเป็นแบบคำร้องขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่มในตัว ซึ่งจะแสดงความประสงค์ขอคืนเป็นเงินสดหรือเครดิตจำนวนไปหักออกจากภาษีที่ต้องชำระในเดือนถัดไปได้

8.2 แบบใบขนสินค้าขาเข้า ใช้สำหรับผู้นำเข้าที่มีหน้าที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ทั้งที่เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนและผู้นำเข้าอื่น ๆ ให้ผู้นำเข้าชำระภาษีมูลค่าเพิ่มพร้อมกับการชำระอากรขาเข้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

การยื่นแบบ ภ.พ. 30 เพื่อชำระภาษีมูลค่าเพิ่มในแต่ละเดือน ให้ยื่น ณ ที่ว่าการเขตหรือที่ว่าการอำเภอท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่ ถ้ามีสถานประกอบการหลายแห่งให้แยกยื่นแบบและชำระภาษี (ถ้ามี) เป็นรายสถานประกอบการ ณ ท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่ แต่ถ้าประสงค์จะขอยื่นแบบและชำระภาษีรวมกัน ณ ท้องที่ใดก็อาจทำได้โดยเสนอขออนุมัติต่อกรมสรรพากรก่อน

9. การคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม

ผู้ประกอบการจดทะเบียนจะมีสิทธิได้รับคืนภาษีถ้าภาษีที่เสียไปแล้วการซื้อสินค้าหรือบริการต่างๆ (รวมถึงสินค้าทุนด้วย) มาใช้ในกิจการของตนสูงกว่าภาษีจากการขายสินค้าหรือให้บริการ โดยมีสิทธิเลือกขอคืนภาษีเป็นเงินสด พร้อมกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีของเดือนภาษี (แบบ ภ.พ. 30 เป็นแบบที่มีรายการคำร้องขอคืนภาษีรวมอยู่แล้ว) หรือจะเลือกเป็นเครดิตนำไปหักออกจากภาษีมูลค่าเพิ่มที่จะต้องชำระในเดือนถัดไปก็ได้ในการขอคืนภาษีไม่จำเป็นต้องยื่นเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมใด ๆ กรมสรรพากรจะคืนภาษีให้เดือนต่อเดือน หากการพิจารณาคืนภาษีล่าช้ากว่ากำหนดเนื่องจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการมีสิทธิได้รับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 1 ต่อเดือน ทั้งนี้ ตามเงื่อนไข และวิธีการที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด ตามหลักการดังกล่าวกรมสรรพากรถือว่าผู้เสียภาษีทุกราย กระทำการยื่นชำระภาษีและขอคืนภาษีโดยสุจริต และในขณะที่เดียวกันกรมสรรพากรก็มีเครื่องมือหลายประการที่จะทำการทดสอบการยื่นรายการเสียภาษีของผู้เสียภาษี รวมถึงการมีเจ้าหน้าที่ออกเยี่ยมและแนะนำผู้เสียภาษีอย่างสม่ำเสมอ (มาตรา 84/1)

10. ใบกำกับภาษีต้องมีข้อความหรือรายการอย่างน้อยตามที่กฎหมายกำหนด ดังนี้

10.1 มีคำว่า ใบกำกับภาษี ในที่ที่เห็นได้เด่นชัด

10.2 ชื่อ ที่อยู่ และเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ของผู้ประกอบการจดทะเบียนที่

ออกใบกำกับภาษีและในกรณีที่ตัวแทนเป็นผู้ออกใบกำกับภาษีในนามของผู้ประกอบการจดทะเบียน หรือผู้ทอดตลาดเป็นผู้ออกใบกำกับภาษีในนามของผู้ประกอบการจดทะเบียน ให้ระบุชื่อ ที่อยู่ และเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรของตัวแทนนั้นด้วย

10.3 ชื่อ ที่อยู่ของผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการ

10.4 หลายเลขลำดับของใบกำกับภาษี และหมายเลขลำดับของเล่ม (ถ้ามี)

10.5 ชื่อ ชนิด ประเภท ปริมาณ และมูลค่าของสินค้าหรือของบริการ

10.6 จำนวนภาษีมูลค่าเพิ่มที่คำนวณจากมูลค่าของสินค้าหรือของบริการโดยให้ แยกออกจากมูลค่าของสินค้า และหรือของบริการให้ชัดเจน

10.7 วัน เดือน ปี ที่ออกใบกำกับภาษี

10.8 ข้อความอื่นตามอธิบดีกำหนด

นอกจากการจัดทำใบกำกับภาษีตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว ผู้ประกอบการจดทะเบียนที่เสียภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละ 7 จะต้องทำการบันทึกข้อมูลเท่าที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับการเสียภาษีมูลค่าเพิ่มโดยมีหน้าที่จัดทำรายงานประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. รายงานภาษีขาย เป็นแบบรายงานที่มีวัตถุประสงค์ให้จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการบันทึกจำนวนภาษีขายของกิจการที่ได้เรียกเก็บจากลูกค้าในแต่ละเดือน แบบของรายงานดังกล่าวมีลักษณะคล้ายบัญชีรายได้จากการประกอบกิจการตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี เพียงแต่มีช่องจำนวนเงินภาษีมูลค่าเพิ่ม เพิ่มขึ้นอีกช่องหนึ่ง

2. รายงานภาษีซื้อ ผู้เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการในรูปของบริษัท ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนุคคลธรรมดา มีสิทธิที่จะนำภาษีมูลค่าเพิ่มที่ตนเองได้เสียไปแล้วมาหักออกในการคำนวณภาษีที่ต้องเสียทั้งสิ้น จึงกำหนดให้ผู้เสียภาษีทุกรายจัดทำรายงานแสดงเงินภาษีมูลค่าเพิ่มที่ชำระไว้แล้ว

3. รายงานสินค้าและวัตถุดิบ โดยเหตุที่การคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มเกี่ยวข้อง ทางด้านผลผลิตที่ขายได้และทางด้านวัตถุดิบที่ซื้อมาใช้ในการผลิต จึงกำหนดให้จัดทำรายงานสินค้าและวัตถุดิบในครอบครองเพื่อแสดงยอดสินค้าที่ผลิตได้และจำหน่ายออกไป และยอดวัตถุดิบที่ซื้อมาและใช้ไปให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ในกรณีผู้เสียภาษีเป็นผู้ผลิตให้ผู้เสียภาษีจัดทำรายงานสินค้าและวัตถุดิบ แต่ถ้าประกอบกิจการซื้อมาขายไปก็ให้จัดทำรายงานสินค้าเพียงอย่างเดียว สำหรับผู้ประกอบการให้บริการไม่ต้องจัดทำรายงานนี้แต่อย่างใด

การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล

1. หลักการทั่วไปของภาษีเงินได้นิติบุคคล

โดยทั่วไปภาษีเงินได้นิติบุคคล จัดเก็บจากกำไรสุทธิที่ได้จากกิจการหรือเนื่องจากกิจการที่ได้กระทำในรอบระยะเวลาบัญชี ในกรณีที่ในรอบระยะเวลาบัญชีใดมีผลขาดทุนสุทธิ นอกจากไม่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลแล้ว ยังสามารถนำผลขาดทุนสุทธิดังกล่าวไปถือเป็นรายจ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีในปีถัดไปได้ไม่เกิน 5 ปี ตามมาตรา 65 ตรี (12) แห่งประมวลรัษฎากร

ภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นภาษีอากรประเมิน (Assessable Tax) ซึ่งกำหนดให้ผู้มีเงินได้ มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการประเมินตนเอง ตามแบบที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดเพื่อแสดงว่ามีรายได้จากการประกอบกิจการเป็นจำนวนเท่าใด และเมื่อคำนวณภาษีแล้วมีเงินที่ต้องชำระเท่าใด และให้เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจหน้าที่ในอันที่จะตรวจสอบและประเมินความถูกต้องครบถ้วนของการเสียภาษีและความเป็นธรรมในการเสียภาษี

2. หลักการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล (มาตรา 66 แห่งประมวลรัษฎากร)

2.1 สำหรับบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ให้สำนักงานใหญ่ นำรายได้จากกิจการหรือเนื่องจากการ ทั้งที่ได้กระทำในประเทศไทย และหรือที่ได้กระทำในต่างประเทศมารวมคำนวณกำไรสุทธิ หรือขาดทุนสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ตามประมวลรัษฎากร ตามหลัก (World Wide Income) หรือ หลักถิ่นที่อยู่ (Resident Rule)

2.2 สำหรับบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศให้ นำรายได้เฉพาะที่เกิดจากกิจการหรือเนื่องจากการที่ได้กระทำในประเทศไทยเท่านั้น มารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามประมวลรัษฎากร ตามหลักแหล่งเงินได้ (Source Rule)

3. การเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจากกำไรสุทธิ

บทบัญญัติตามมาตรา 65 แห่งประมวลรัษฎากรได้กำหนดว่าเงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล คือ กำไรสุทธิซึ่งได้จากกิจการหรือเนื่องจากการที่กระทำในรอบระยะเวลาบัญชี ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจากกำไรสุทธิ ได้แก่

3.1 บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ได้แก่

- (ก) บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน จำกัด
- (ข) ห้างหุ้นส่วนจำกัด
- (ค) ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน

3.2 บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ

บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ และมีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในประเทศไทย ได้แก่

(ก) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ และ ทำกิจการในที่อื่น ๆ รวมทั้งในประเทศไทยด้วย

(ข) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ มี ลูกจ้างหรือผู้ทำการแทน หรือผู้ทำการติดต่อในการประกอบกิจการในประเทศไทย ซึ่งเป็นเหตุให้ ได้รับเงินได้หรือผลกำไรในประเทศไทย ให้ถือว่าบุคคลผู้เป็นลูกจ้าง หรือผู้ทำการแทน หรือผู้ทำการติดต่อ ไม่ว่าจะเป็นคนธรรมดาหรือนิติบุคคล เป็นตัวแทนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ และให้บุคคลนั้นมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการยื่นรายการและเสียภาษีเงินได้เฉพาะกับเงินได้หรือผลกำไรดังกล่าว

3.3 กิจการซึ่งดำเนินการเป็นทางการค้าหรือหากำไร โดยรัฐบาลต่างประเทศองค์กรของรัฐบาลต่างประเทศ หรือนิติบุคคลอื่นที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ

3.4 กิจการร่วมค้า

4. เงื่อนไขในการคำนวณกำไรสุทธิตามประมวลรัษฎากร

4.1 ประเด็นทางด้านรายได้

ประเภทของรายได้ในทางภาษีอากรและเกณฑ์การรับรู้รายได้และรายจ่าย

มาตรา 65 ตามประมวลรัษฎากรได้กำหนดให้บริษัทเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจากกำไรสุทธิโดยคำนวณจากรายได้ซึ่งได้จากกิจการหรือเนื่องจากกิจการที่กระทำในรอบระยะเวลาบัญชีหักด้วยรายจ่ายตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตรี

การคำนวณรายได้และรายจ่ายดังกล่าว ให้ใช้เกณฑ์สิทธิโดยให้นำรายได้ที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชีใด แม้ว่าจะยังไม่ได้รับชำระในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น มารวมคำนวณ เป็นรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีนั้นและให้นำรายจ่ายทั้งสิ้นที่เกี่ยวกับรายได้นั้นแม้จะยัง มิได้จ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น มารวมคำนวณเป็นรายจ่ายของรอบระยะเวลาบัญชีนั้น

ในกรณีจำเป็น ผู้มีเงินได้จะขออนุมัติต่ออธิบดี เพื่อเปลี่ยนแปลงเกณฑ์สิทธิ และวิธีการทางบัญชี เพื่อคำนวณรายได้และรายจ่ายตามเกณฑ์อื่นก็ได้ และเมื่อได้รับอนุมัติจากอธิบดีแล้ว ให้ถือปฏิบัติตั้งแต่วงรอบระยะเวลาบัญชีที่อธิบดีกำหนดเป็นต้นไป

เงื่อนไขในการคำนวณกำไรสุทธิ

มาตรา 65 ทวิ ตามประมวลรัษฎากรได้กำหนดให้ การคำนวณกำไรสุทธิและขาดทุนสุทธิในส่วนนี้ให้เป็นไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. มาตรา 65 ทวิ (4) รายได้จากการ โอนทรัพย์สิน ให้บริการ หรือให้กู้ยืมเงินต้องเป็นไปตามราคาตลาด
2. มาตรา 65 ทวิ (10) รายได้เงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งกำไรที่ได้จากบริษัทจำกัดที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยที่ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นรายได้
3. มาตรา 65 ทวิ (14) ภาษีมูลค่าเพิ่มซึ่งบริษัทที่เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนได้เรียกเก็บหรือพึงเรียกเก็บ (ภาษีขาย) ไม่ต้องนำมาคำนวณเป็นรายได้
4. มาตรา 70 ตรี ตามประมวลรัษฎากร ได้กำหนดให้ถือว่ากรณีที่บริษัทส่งสินค้าออกไปต่างประเทศให้แก่ สำนักงานใหญ่ สาขา เป็นการขายในประเทศ

รายได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล

1. รายได้เงินปันผล หรือ เงินส่วนแบ่งกำไรที่ได้จาก บริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย กองทุนรวม หรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทยจัดตั้งขึ้น สำหรับให้

กู้ยืมเพื่อส่งเสริมเกษตรกรรม พาณิชยกรรม หรืออุตสาหกรรมทั้งนี้เฉพาะสำหรับบริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยเท่านั้น (มาตรา 65 ทวิ (4) แห่งประมวลรัษฎากร)

2. รายได้จากการตีราคาทรัพย์สินเพิ่มขึ้นตามมาตรา 65 ทวิ (3) แห่งประมวลรัษฎากร โดยไม่ต้องนำส่วนที่ตีราคาสินทรัพย์เพิ่มขึ้นไปรวมคำนวณเป็นรายได้เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

3. รายได้จากการตีราคาทรัพย์สินตามราคาตลาดในวันที่บริษัทเลิกกิจการ ควบกิจการ หรือโอนกิจการ โดยบริษัทผู้โอนกิจการต้องจดทะเบียนเลิกและชำระบัญชีทั้งนี้ บริษัทดังกล่าวไม่ต้องถือราคาตลาดของทรัพย์สินเป็นรายได้หรือรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิตามมาตรา 74 (1) แห่งประมวลรัษฎากร

4. เงินส่วนแบ่งของกำไรที่ได้จากกองทุนรวมที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 (กองทุนเปิด) โดยได้ถือหน่วยลงทุนที่ก่อให้เกิดเงินส่วนแบ่งของกำไรดังกล่าวไว้ไม่น้อยกว่าสามเดือนก่อนวันที่ได้รับเงินได้ และถือหน่วยลงทุนดังกล่าวต่อไปไม่น้อยกว่าสามเดือน หลังวันที่มีเงินได้ ดังนี้

(1) กรณีบริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยได้รับยกเว้นจำนวนกึ่งหนึ่ง

(2) กรณีบริษัทจดทะเบียนได้รับยกเว้นทั้งจำนวน

(พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 263) พ.ศ.2536 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 21 เมษายน 2536 เป็นต้นไป)

5. รายได้เงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งกำไร ที่ได้จากบริษัทที่ประกอบกิจการสถาบันฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานของลูกจ้างของบริษัทหรือของบริษัทในเครือเดียวกัน โดยมีได้ประกอบกิจการอื่น นอกจากกิจการสถาบันฝึกอบรมเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงาน (มาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 284) พ.ศ.2538 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม 2538 เป็นต้นไป)

6. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับเงินได้ของผู้ดำเนินการฝึกอาชีพ เป็นร้อยละ 50 ของรายจ่ายที่ได้จ่ายไปเป็นค่าใช้จ่ายในการฝึกการสอนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกอาชีพ พ.ศ. 2537 (พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 298) พ.ศ. 2539 ใช้บังคับ 10 กันยายน 2539)

7. รายได้จากการประกอบกิจการที่คำนวณจากรายจ่ายที่ได้จ่ายไปเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งลูกจ้างของบริษัทนั้นเข้ารับการศึกษาศึกษาหรือฝึกอบรมในสถานศึกษาหรือสถาบันอบรมวิชาชีพที่ทางราชการจัดตั้งขึ้นหรือที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังประกาศกำหนด ในส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 50 ของรายจ่าย (มาตรา 5 แห่งพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 284) พ.ศ. 2538 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม 2538 เป็นต้นไป)

8. ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับรายได้จำนวนร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมให้แก่ลูกจ้างของบริษัท ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากร

ประกาศกำหนด (พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 288) พ.ศ. 2538 และประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ ฉบับที่ 60)

9. ยกเว้นภาษีเงินได้แก่บริษัท สำหรับเงินได้ที่เป็นเงินทดแทนตามกฎหมาย ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เฉพาะที่ดินที่ต้องเวนคืนและอสังหาริมทรัพย์อื่นบนที่ดินที่ต้องเวนคืน ซึ่งได้รับจากส่วนราชการ องค์การของรัฐบาล หรือรัฐวิสาหกิจที่มีใช้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ทั้งนี้เฉพาะกรณีที่ดินที่บริษัทนั้นไม่ขอรับเงินค่าทดแทนดังกล่าว (พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 295) พ.ศ. 2539 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม 2539 เป็นต้นไป)

10. รายได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน

11. รายได้จากการประกอบกิจการในประเทศที่มีอนุสัญญาว่าด้วยการเว้นการเก็บภาษีซ้อนกับประเทศไทย

4.2 ประเด็นทางด้านรายจ่าย

ประเภทของรายจ่ายในทางภาษีเงินได้นิติบุคคล

1. รายจ่ายในการดำเนินงาน (Revenue Expenditure or Operating Expenditure)

2. รายจ่ายอันมีลักษณะเป็นการลงทุน (Capital Expenditure)

รายจ่ายที่ก่อให้เกิดประโยชน์เกินกว่าหนึ่งรอบระยะเวลาบัญชีให้ถือว่าเป็นรายจ่ายอันมีลักษณะเป็นการลงทุนห้ามหักเป็นค่าใช้จ่าย แต่ให้หักเป็นค่าสึกหรอหรือค่าเสื่อมราคาตามมาตรา 65 ทวิ (2) แห่งประมวลรัษฎากร

เงื่อนไขในการคำนวณกำไรสุทธิ

มาตรา 65 ทวิ ตามประมวลรัษฎากรได้กำหนดให้ การคำนวณกำไรสุทธิและขาดทุนสุทธิ ในส่วนนี้ให้เป็นไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. มาตรา 65 ทวิ (1) รายการที่ระบุไว้ในมาตรา 65 ตริ ไม่ให้ถือเป็นรายจ่าย

2. มาตรา 65 ทวิ (2) การคำนวณค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน(พระราชกฤษฎีกาฯฉบับที่ 145) พ.ศ. 2527 และคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.3/2537 ประกอบ)

3. มาตรา 65 ทวิ (7) การคำนวณราคาทุนของสินค้าที่ส่งเข้ามาจากต่างประเทศ

4. มาตรา 65 ทวิ (8) การคำนวณราคาทุนของสินค้าที่เป็นเงินตราต่างประเทศ

5. มาตรา 65 ทวิ (9) การจำหน่ายหนี้สูญออกจากบัญชีลูกหนี้ (กฎกระทรวง ฉบับที่ 186 พ.ศ. 2534 ประกอบ)

รายจ่ายต้องห้ามในภาษีเงินได้นิติบุคคล

มาตรา 65 ตรี กำหนดรายจ่ายที่จะนำมาหักในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลไม่ได้หรือ ถ้าหากจะนำมาหักได้ก็ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

รายการต่อไปนี้ไม่ให้ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิตามเงื่อนไขการคำนวณกำไรสุทธิตามมาตรา 65 ตรี ได้แก่

1. เงินสำรองทุกชนิด เช่น สำรองตามกฎหมายหรือสำรองทั่วไป (รายการจ่ายที่ถือเป็นรายจ่ายได้เฉพาะกิจการประกันชีวิต กิจการประกันวินาศภัย และกิจการธนาคาร บริษัทเงินทุน หลักทรัพย์ เครดิตฟองซิเอร์ เท่านั้น)
2. เงินสมทบกองทุน เช่น กองทุนเพื่อใช้คืนเงินกู้ยืม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพฯ ในส่วนที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย เว้นแต่เงินสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 183 (พ.ศ. 2533)
3. รายจ่ายอันมีลักษณะเป็นการส่วนตัว การให้โดยเสน่หาหรือการกุศล เว้นแต่รายจ่ายเพื่อการกุศลสาธารณะหรือเพื่อการสาธารณประโยชน์ตามที่อธิบดีกำหนดโดยอนุบัญญัติรัฐมนตรี ให้หักได้ในส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 2 ของกำไรสุทธิ และรายจ่ายเพื่อการศึกษาหรือ เพื่อการกีฬาตามที่อธิบดีกำหนดโดยอนุบัญญัติรัฐมนตรีให้หักได้อีกในส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 2 ของกำไรสุทธิซึ่งมีหลักเกณฑ์ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 44)
4. ค่ารับรองหรือค่าบริการในส่วนที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกฎกระทรวงเว้นแต่ค่ารับรองที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกฎกระทรวงฉบับที่ 143 พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ 222 พ.ศ. 2542)
5. รายจ่ายอันมีลักษณะเป็นการลงทุนหรือรายจ่ายในการต่อเติมเปลี่ยนแปลง ขยายออก หรือทำให้ดีขึ้นซึ่งทรัพย์สิน เว้นแต่การซ่อมแซมให้คงสภาพเดิม
6. เบี้ยปรับและหรือเงินเพิ่มภาษีอากร ค่าปรับทางอาญา ภาษีเงินได้ของบริษัท ภาษีมูลค่าเพิ่มที่ชำระหรือพึงชำระ และภาษีซื้อของบริษัทที่เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียน เว้นแต่ภาษีซื้อต้องห้ามนำมาหักในการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่ม (ภาษีซื้อจากรายจ่ายเพื่อการรับรองหรือที่มีลักษณะทำนองเดียวกันตามที่อธิบดีกำหนด) หรือภาษีซื้ออื่นตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 243) พ.ศ. 2534 และประกาศอธิบดีกรมสรรพากรฯ (ฉบับที่ 42) (หมายเหตุ เบี้ยปรับและหรือเงินเพิ่มภาษีอากร ค่าปรับทางอาญา เฉพาะตามประมวลรัษฎากรเท่านั้นที่เป็นรายจ่ายต้องห้าม)
7. เงินเดือนของผู้ถือหุ้นเฉพาะในส่วนที่จ่ายเกินสมควรเว้นแต่ส่วนที่จ่ายไม่เกินสมควร ซึ่งพิจารณาจากหน้าที่ตำแหน่งงานที่มอบหมาย ความรู้ ความสามารถประสบการณ์หรือโดยเทียบเคียงกับกิจการอื่นในลักษณะทำนองเดียวกัน

8. รายจ่ายซึ่งกำหนดขึ้นเองโดยไม่มีรายการจ่ายจริงหรือรายจ่ายซึ่งควรจะได้จ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีอื่น เว้นแต่ในกรณีที่ไม่สามารถจะลงจ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีใดอาจลงจ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีถัดไปที่สามารถกำหนดจำนวนแน่นอนได้

9. ค่าตอบแทนแก่ทรัพย์สินซึ่งบริษัทเป็นเจ้าของและใช้เอง

10. ดอกเบี้ยที่คิดให้สำหรับเงินทุน เงินสำรองต่าง ๆ หรือเงินกองทุนของตนเอง

11. ผลเสียหายอันอาจได้กลับคืน เนื่องจากการประกันหรือสัญญาคุ้มครองกันใด ๆ หรือ

12. ผลขาดทุนสุทธิในรอบระยะเวลาบัญชีก่อนๆ เว้นแต่ผลเสียหายดังกล่าวนั้นให้ถือเป็นรายจ่ายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีปีถัดมาของผู้รับประกันหรือผู้รับประกันได้หรือผลขาดทุนสุทธิยกมาไม่เกินห้าปีก่อนรอบระยะเวลาบัญชีปีปัจจุบัน

13. รายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายเพื่อหากำไรหรือกิจการ โดยเฉพาะ

14. รายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายเพื่อกิจการในประเทศไทยโดยเฉพาะ

15. ค่าของทรัพย์สินและรายจ่ายเกี่ยวกับการซื้อ หรือขายทรัพย์สินในส่วนที่เกินปกติ

โดยไม่มีเหตุผลสมควร

16. ค่าของทรัพย์สินนอกจากสินค้าที่ตีราคาต่ำลง ทั้งนี้ยอมให้ถือเป็นรายจ่ายเฉพาะเมื่อมีผลขาดทุนเกิดขึ้นจริงเนื่องจากการจำหน่ายโอนหรือทำลาย (ดูคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.58/2539)

17. รายจ่ายซึ่งผู้จ่ายพิสูจน์ไม่ได้ว่าใครเป็นผู้รับ

18. รายจ่ายใด ๆ ที่กำหนดจ่ายจากผลกำไรที่ได้เมื่อสิ้นสุดรอบระยะเวลาบัญชีแล้ว (ไม่ว่าจะกำหนดจ่ายจากกำไรสุทธิหรือกำไรขั้นต้น) เว้นแต่กำหนดจ่ายจากฐานอื่นที่มีใช้กำไรที่ได้เมื่อสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี

19. รายจ่ายที่มีลักษณะทำนองเดียวกับที่ระบุไว้ข้างต้นซึ่งจะกำหนดโดย พระราชกฤษฎีกา ปัจจุบันมีพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 315) พ.ศ.2540 ซึ่งกำหนดรายจ่ายต้องห้ามในการคำนวณกำไรสุทธิ ได้แก่

- มูลค่าต้นทุนรถยนต์นั่งหรือรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10คน เฉพาะส่วนที่เกินหนึ่งล้านบาท ทั้งนี้ ไม่ว่าจะได้มาโดยการซื้อ เช่าซื้อ หรือรับโอนก็ตาม
- ค่าเช่ารถยนต์นั่งหรือรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่งไม่เกิน 10คน เฉพาะส่วนที่เกินคันละ 36,000บาท/เดือน หรือ 1,200บาท/วัน (รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม)

รายจ่ายที่กฎหมายยอมให้หักเพิ่มขึ้น

1. ผลขาดทุนสุทธิทางภาษีอากรยกมาไม่เกิน 5 ปี ก่อนรอบระยะเวลาบัญชีปีปัจจุบันมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิทางภาษีอากร ตามมาตรา 65 ตรี (12)แห่งประมวลรัษฎากร

2. ค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการวิจัย และ พัฒนาที่ได้มาตั้งแต่วันที่ 28 กันยายน 2534 เป็นต้นมาโดยให้หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเบื้องต้นในวันที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาในอัตราร้อยละ 40 ของมูลค่าต้นทุน สำหรับมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือให้หักตามเงื่อนไขและอัตราที่กำหนดตามปกติ ทั้งนี้สำหรับเครื่องจักรและอุปกรณ์ของเครื่องจักรที่มีได้ใช้ผลิตสินค้าหรือให้บริการ ไม่เคยผ่านการใช้งานมาก่อน มีอายุการใช้งานตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไปมีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 100.000 บาท

3. บริษัทที่เป็นเจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณอื่นๆ ซึ่งได้จัดอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการตามมาตรา 17(1) แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มีสิทธิหักเงินค่าใช้จ่ายเป็นสองเท่าของเงินที่เสียไปเพื่อการนั้นออกจากกำไรสุทธิของปีที่ค่าใช้จ่ายนั้นเกิดขึ้นตามประมวลรัษฎากร (มาตรา 18 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ใช้บังคับ 23 พฤษภาคม 2535)

4. บริษัทเจ้าของสถานประกอบการเอกชนซึ่งรับคนพิการเข้าทำงาน ตามมาตรา 17 (2) แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 มีสิทธินำเงินค่าจ้างที่จ่ายให้แก่คนพิการ มาหักเป็นรายจ่ายตามประมวลรัษฎากร ได้เป็นสองเท่าของจำนวนที่จ่ายจริง (มาตรา 18 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ใช้บังคับ 23 พฤษภาคม 2535)

5. รายจ่ายที่ยอมให้หักเพิ่มขึ้นในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน

4.3 ประเด็นทางด้านทรัพย์สินและหนี้สิน

มาตรา 65 ทวิ กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการตีราคาทรัพย์สินและสินค้านี้ ดังนี้

1. มาตรา 65 ทวิ (3) การตีราคาสินทรัพย์อื่นที่ไม่ใช่สินค้านี้ ให้ถือตามราคาที่เป็นที่พึงซื้อทรัพย์สินได้ตามปกติ และในกรณีที่มีการตีราคาทรัพย์สินนั้นเพิ่มขึ้นห้ามมิให้นำราคาที่ตีเพิ่มขึ้นมารวมคำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิ ส่วนทรัพย์สินรายการใด มีสิทธิหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาก็ให้ยังคงหักตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราเดิมที่ใช้ก่อนตีราคาทรัพย์สินนั้นเท่านั้น

2. มาตรา 65 ทวิ (5) การคำนวณมูลค่าของทรัพย์สินและหนี้สิน เมื่อมีค่าหรือราคาเป็นเงินตราต่างประเทศที่เหลืออยู่ในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี ให้คำนวณค่าหรือราคาเป็นเงินตราไทยดังนี้

- กรณีบริษัทที่มีธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนดให้คำนวณค่าหรือราคาของเงินตรา ทรัพย์สิน เป็นเงินตราไทย ตามอัตราแลกเปลี่ยนที่ธนาคารพาณิชย์รับซื้อซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้คำนวณไว้ และให้คำนวณค่า หรือราคาของหนี้สิน เป็นเงินตราไทยตามอัตราแลกเปลี่ยนที่ธนาคารพาณิชย์ขายซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้คำนวณไว้

- เงินตรา ทรัพย์สิน หรือหนี้สินซึ่งมีค่าหรือราคาเป็นเงินตราต่างประเทศที่รับมา หรือจ่ายไปในช่วงรอบระยะเวลาบัญชี ให้คำนวณค่าหรือราคาเป็นเงินตราไทย ตามราคาตลาด ในวันที่รับมาหรือจ่ายไปนั้น

3. มาตรา 65 ทวิ (6) การตีราคาสินค้างเหลือ ในวันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี ให้คำนวณตามราคาทุนหรือราคาตลาดแล้วแต่อย่างใดจะน้อยกว่า และให้ถือราคานี้เป็นราคาตลาดสินค้างเหลือยกมาสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีใหม่ด้วย

การคำนวณราคาทุนดังกล่าวเมื่อได้คำนวณตามหลักเกณฑ์ใดตามวิชาการบัญชี ให้ใช้หลักเกณฑ์นั้นตลอดไป เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากรจึงจะเปลี่ยนหลักเกณฑ์ได้

5 การยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษี

บริษัทที่เสียภาษีเงินได้จากกำไรสุทธิจะต้องยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีดังนี้

	กำหนดเวลา	แบบแสดงรายการที่ยื่น
1. การเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ครั้งรอบระยะเวลาบัญชี	ภายใน 2 เดือนนับจากวันสุดท้ายของหกเดือนแรกของรอบระยะเวลาบัญชี	ภ.ง.ด. 51
2. การเสียภาษีเงินได้จากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี	ภายใน 150 วันนับแต่วันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชี	ภ.ง.ด. 50

การจัดเก็บภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย

ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย เป็นภาระหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจทั้งกรณีที่เป็นผู้จ่ายเงินได้ ที่ต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย และผู้มีเงินได้ที่ต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย ที่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องและครบถ้วน อยู่เสมอทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาความเสียหายต่อธุรกิจ ดังนั้นควรต้องมีการศึกษาถึงหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตรา ตลอดจนแนวทางปฏิบัติดังนี้

1. ผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย

ผู้ที่มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย ได้แก่ บุคคลที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นรายกรณี ซึ่งอาจได้แก่ บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนสามัญ คณะบุคคลที่ไม่ใช่นิติบุคคล ซึ่งเป็นผู้จ่ายเงินได้ให้แก่ผู้รับเงินได้ที่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่ไม่ใช่นิติบุคคล โดยเงินได้ที่จ่ายไม่ใช่เงินได้พึงประเมินที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ ทั้งนี้กฎหมายอาจกำหนดให้หักภาษี ณ ที่จ่าย เฉพาะกรณีการจ่ายเงินได้บางประเภท หรือเฉพาะกรณีจ่ายเงินได้ให้ผู้รับบางประเภทเท่านั้น

2. หน้าที่ของผู้หักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย

2.1 คำนวณภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดทุกคราวที่มีการจ่ายเงินได้ แล้วหักไว้

2.2 นำเงินภาษีที่ตนมีหน้าที่คำนวณและหักไว้มาส่ง ณ ที่ว่าการอำเภอภายใน 7 วัน นับแต่วันที่จ่ายเงิน ไม่ว่าจะได้หักภาษีไว้หรือไม่ เว้นแต่กรณีการขายอสังหาริมทรัพย์ เจ้าพนักงานที่ดินที่มีการทำนิติกรรมนั้นจะเป็นผู้ดำเนินการส่งแทน

2.3 พร้อมกับการนำเงินภาษีส่งตาม (2.2) ต้องยื่นรายการตามแบบที่อธิบดีกำหนด แสดงการหักภาษีเป็นรายตัวผู้มีเงินได้พึงประเมิน ในกรณีที่รัฐบาลเว้นแต่องค์การของรัฐบาล เป็นผู้จ่าย และคำนวณหักไว้ในฎีกาเบิกเงินแล้วไม่ต้องยื่นแบบแสดงรายการตามนี้ ส่วนในกรณีการขายอสังหาริมทรัพย์เจ้าพนักงานที่ดินที่มีการทำนิติกรรมนั้น จะเป็นผู้ดำเนินการเอง

2.4 ต้องออกหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่ายตามแบบที่อธิบดีกำหนดหรือแบบที่ได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากรแล้ว ให้แก่ผู้ถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย 2 ฉบับ มีข้อความตรงกัน แต่ในกรณีที่อธิบดีเห็นสมควรจะยกเว้นให้ไม่ต้องออกหนังสือรับรองดังว่านี้ก็ไว้

2.5 ต้องทำบัญชีพิเศษแสดงการหักภาษี ณ ที่จ่าย และนำส่ง ตามที่อธิบดีกรมสรรพากร กำหนดโดยกรอกรายการหักภาษี ณ ที่จ่ายประจำวันและแยกเป็นรายการหักจากบุคคลธรรมดา หรือบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล และกรอกรายการนำส่งภาษีประจำวันโดยให้แยกตามใบเสร็จรับชำระภาษีอากรของกรมสรรพากร เป็นรายฉบับเรียงลำดับก่อนหลังตามวันที่มีการหักภาษี ณ ที่จ่ายหรือการนำส่งภาษี เมื่อสิ้นวันสุดท้ายของเดือนให้รวมยอดจำนวนเงินภาษีหัก ณ ที่จ่ายและจำนวนภาษีที่นำส่งแล้วทั้งสิ้นของเดือนนั้นแต่ละรายการ และต้องเก็บรักษาบัญชีพิเศษ ดังกล่าวไว้ไม่น้อยกว่า ห้าปี

2.6 ต้องแจ้งความและรายละเอียดเกี่ยวกับผู้มีเงินได้ที่เป็นคนต่างด้าว โดยมีข้อความอย่างน้อยตามแบบที่กำหนด

3. สถานที่ยื่นแบบแสดงรายการและนำส่งเงินภาษี

ผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย ต้องนำเงินภาษีที่ตนมีหน้าที่หักตามจำนวนที่คำนวณได้นำส่ง ณ ที่ว่าการอำเภอ สำหรับในกรุงเทพมหานคร ให้นำส่ง ณ ที่ว่าการเขต นอกจากนี้อาจชำระทางไปรษณีย์หรือผ่านธนาคารก็ได้

4. แบบแสดงรายการที่ใช้

ผู้มีหน้าที่หักภาษี มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการตามแบบที่อธิบดีกำหนด ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ

- (1) แบบแสดงรายการที่ยื่นพร้อมกับการนำส่งเงินภาษีทุกครั้ง (มาตรา 59)
- (2) แบบแสดงรายการที่ยื่นแสดงยอดสรุป หรือรายการเงินได้พึงประเมินที่จ่ายไปทั้งปี และเงินภาษีที่นำส่ง โดยไม่มีการนำส่งภาษี (มาตรา 58)

5. ความรับผิดชอบของผู้ที่มีหน้าที่หักภาษี

ผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่ายทุกกรณี จะต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายและนำส่งกรมสรรพากร ภายในกำหนดเวลาที่กำหนด ถ้าหากไม่หักจะต้องรับผิดชอบดังนี้ คือ

5.1 ในกรณีไม่ได้หักภาษี ณ ที่จ่ายไว้เลย หรือหักภาษี ณ ที่จ่ายไม่ครบถ้วน ให้ผู้จ่ายเงินได้ และผู้มีเงินได้รับผิดชอบร่วมกันในจำนวนภาษีที่ต้องชำระตามจำนวนที่มีได้หักและมิได้นำส่ง

5.2 ในกรณีผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย หักภาษีไว้แล้ว แต่มิได้นำส่งหรือนำส่งแล้ว แต่ไม่ครบจำนวนที่ถูกต้อง ให้ผู้มีเงินได้ซึ่งต้องเสียภาษีพ้นความรับผิดชอบที่จะต้องชำระเท่าจำนวนที่ผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่ายได้หักไว้แล้ว และให้ผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่ายรับผิดชอบชำระเงินจำนวนนั้นแต่ฝ่ายเดียว

5.3 ในกรณีที่ผู้หักภาษี ณ ที่จ่าย ได้ให้ผู้มีเงินได้แสดงสถานะเพื่อการหักลดหย่อนโดยผู้มีเงินได้ลงลายมือชื่อรับรอง หากปรากฏว่ารายการนี้ผิดพลาดทำให้การหักภาษี ณ ที่จ่ายผิดพลาดไปด้วย ผู้มีเงินได้ต้องรับผิดชอบชำระภาษีในส่วนที่นำส่งไม่ครบถ้วน ผู้หักภาษีไม่ต้องรับผิดชอบ

5.4 ในกรณีนำส่งภาษีหัก ณ ที่จ่าย ไม่ครบหรือขาดจำนวนหรือไม่นำส่งหรือลวงเลขกำหนดเวลาผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย จะต้องรับผิดชอบเสียเงินเพิ่มในอัตราร้อยละ 1.5 ต่อเดือนหรือเศษของเดือนของเงินภาษีที่ชำระไม่ครบหรือขาดหรือไม่ส่งหรือลวงเลขกำหนดเวลา อีกส่วนหนึ่งด้วย

5.5 ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่หักภาษี ไม่ได้หักภาษี ณ ที่จ่าย แม้อัตมาผู้เสียภาษีได้นำภาษีไปชำระแล้วก็ตาม ผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย คงต้องรับผิดชอบชำระเงินเพิ่มตามข้อ (4) เช่นเดียวกัน

5.6 ในกรณีสั่งเรียกเก็บภาษีหัก ณ ที่จ่าย เจ้าพนักงานประเมิน มีอำนาจเรียกเก็บจากผู้มีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่ายพร้อมเรียกเก็บเงินเพิ่มด้วยก็ได้ โดยไม่ต้องเรียกเก็บจากผู้มีเงินได้ก่อน

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการทบทวนผลการศึกษา รายงานการวิจัย บทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สรุปรายละเอียดต่างๆ ได้ดังนี้

1. เหตุให้ผู้ประกอบการ ต้องยื่นแบบแสดงรายการเพิ่มเติม

กลุ่มพัฒนาระบบการตรวจปฏิบัติการ ภาษีมูลค่าเพิ่ม สำนักมาตรฐานกรมวิภาษีกกล่าวไว้ในสรรพากรสาส์น ปีที่ 49 ฉบับที่ 5 พฤษภาคม 2545 ในหัวข้อเรื่อง ยื่นแบบ ภ.พ. 30 อย่างไรจึงไม่ต้องยื่นแบบเพิ่มเติม ดังนี้

ภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นภาษีทางอ้อมชนิดหนึ่ง ที่รัฐบาลไทย นำมาใช้บังคับจัดเก็บแทนภาษีการค้าโดยออกพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 30) พ.ศ.2534 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2535 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ได้มีการใช้ภาษีมูลค่าเพิ่มมาแล้ว 10 ปี แต่ปัจจุบันปรากฏว่า ยังมีผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นจำนวนมากยื่นแบบแสดงรายการไม่ถูกต้องครบถ้วนต้องแก้ไข โดยยื่นแบบแสดงรายการเพิ่มเติมทำให้การยื่นแบบแสดงรายการ ของผู้ประกอบการแต่ละรายการสำหรับเดือนภาษีหนึ่งๆ มีจำนวนมากกว่า 1 ฉบับ และเมื่อรวมทั้งประเทศ จะปรากฏจำนวนแบบแสดงรายการ ที่ยื่นในแต่ละเดือนภาษีมีจำนวนมากกว่า ผู้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีผล ในการให้บริการในเรื่องต่างๆ ที่ต่อเนื่องมีความล่าช้าด้วย จากผลการศึกษาแบบแสดงรายการที่ได้มีการยื่นเพิ่มเติมในเดือนภาษีหนึ่งตั้งแต่ 5 ฉบับขึ้นไป พบว่ากรณีที่เป็นเหตุให้ผู้ประกอบการต้องยื่นแบบแสดงรายการเพิ่มเติม มีดังนี้

1. การคำนวณยอดขาย ภาษีขาย ยอดซื้อ ภาษีซื้อผิดพลาด เช่น ด้านยอดขาย ภาษีขายรวมตัวเลขผิดพลาด นำใบลดหนี้มาบวกในภาษีซื้อ ส่วนด้านยอดซื้อ ภาษีซื้อ ยืนยันยอดซื้อซื้อสูงหรือต่ำเกินไป เนื่องจากมิได้จัดทำรายงานภาษีซื้อและมิได้จัดเก็บเอกสารเกี่ยวกับภาษีซื้อ ตามที่กฎหมายกำหนดทำให้นำภาษีซื้อตามใบกำกับภาษีฉบับเดียวนำมาขอคืนภาษีซ้ำ เป็นต้น

2. ผู้ประกอบการ ได้รับใบกำกับภาษีซื้อล่าช้า และไม่ทราบว่า มีสิทธินำไปหักในการคำนวณภาษีในเดือนภาษีหลังจากนั้นได้แต่ต้องไม่เกินหกเดือน นับแต่เดือนถัดจากเดือนที่ออกใบกำกับภาษี ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 4) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข กรณีภาษีซื้อที่มีให้นำไปหักในการคำนวณภาษีในเดือนภาษีเพราะ

มีเหตุจำเป็นให้มีสิทธินำไปหักในการคำนวณภาษีในเดือนภาษีหลังจากนั้นตามมาตรา 82/3 แห่งประมวลรัษฎากร ลงวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 76)ฯ ลงวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2541

3. มีการปรับปรุงยอดขายซึ่งเป็นยอดขายส่งออก เนื่องจากใช้อัตราแลกเปลี่ยนในการคำนวณยอดขายส่งออกไม่ถูกต้อง

4. การประกอบธุรกิจมีลักษณะพิเศษ เช่น ธุรกิจที่มีหน่วยขายอยู่ต่างจังหวัดจึงทำให้การส่งเอกสารประกอบการขายล่าช้าหรือธุรกิจเช่าซื้อซึ่งผู้เช่าซื้อมีการขาดส่งค้างงวดเกินกว่า 6 เดือน และได้มาชำระค้างงวดภายหลังผู้ประกอบการต้องนำรายรับมาขึ้นเพิ่มเติมแยกเป็นรายงวดตามสัญญา เป็นต้น

5. การกรอบแบบแสดงรายการไม่ครบถ้วนหรือกรอกผิด เช่น มิได้กรอกรายการเลขที่สาขากรณีที่มีสาขามากกว่า 1 แห่งทำให้การประมวลผลข้อมูลผิดพลาด เนื่องจากระบบการประมวลผลจะนำข้อมูลในแบบแสดงรายการที่ไม่กรอกเลขที่สาขา ถือเป็นรายการของสำนักงานใหญ่ จึงทำให้เป็นแบบฉบับดังกล่าวกลายเป็นแบบฉบับเพิ่มเติมของสำนักงานใหญ่หรือกรณีกรอกเลขที่สาขาผิด ทำให้ข้อมูลของสาขาหนึ่งไปรวมอยู่กับอีกสาขาหนึ่ง แบบแสดงรายการฉบับดังกล่าวจึงกลายเป็นแบบฉบับเพิ่มเติมของสาขาอื่น เป็นต้น

6. การขึ้นแบบฯ รวมกันแต่สาขาส่งข้อมูลเกี่ยวกับยอดซื้อยอดขายให้สถานประกอบการที่มีหน้าที่ขึ้นแบบแสดงรายการล่าช้า ภายหลังจากที่ได้ขึ้นแบบฯ ไปแล้วจึงทำให้ต้องมีการขึ้นแบบแสดงรายการเพิ่มเติม

เนื่องจากการขึ้นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่มเพิ่มเติมในแต่ละเดือนหลายฉบับ ก่อให้เกิดภาระทั้งในด้านผู้ประกอบการที่จะถูกเชิญพบเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงต่อเจ้าหน้าที่สรรพากรและผู้ประกอบการอาจต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม เช่น กรณียื่นยอดขายนำส่งภาษีขายไม่ครบถ้วน กรณียื่นยอดซื้อเกินไปโดยนำใบลดหนี้มาบวกในรายงานภาษีซื้อ กรณีขึ้นแบบของสาขาแต่ไม่กรอกเลขที่สาขา ทำให้แบบแสดงรายการดังกล่าวเป็นแบบของสำนักงานใหญ่ฉบับเพิ่มเติมหากตามแบบมีเครดิตภาษียกมาจากเดือนก่อนเครื่องคอมพิวเตอร์จะประมวลผลโดยไม่ให้นำเครดิตภาษียกมาใช้ และประเมินภาษีเพิ่มเติม ดังนั้นผู้ประกอบการ จึงต้องมาชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อขอยกเลิกการประเมินภาษีสำหรับในด้านกรมสรรพากรจะมีปัญหาในการประมวลแบบแสดงรายการด้วยระบบคอมพิวเตอร์ กรณีประเมินภาษีผิด เจ้าหน้าที่ต้องเสียเวลาดำเนินการยกเลิกการประเมิน ดังนั้น เพื่อลดภาระการขึ้นแบบเพิ่มเติม และความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น

2. การยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีเงินได้นิติบุคคล

นายชนนบูรณ์ ใจตั้งมั่น นิติกร 6 สำนักกฎหมายกรมสรรพากร กล่าวไว้ในสรรพากรสาส์นปีที่ 48 ฉบับที่ 4 เมษายน 2544 ไว้ในหัวข้อเรื่อง ภาษีซื้อที่ลงเป็นรายจ่ายได้ ดังนี้

ในการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีเงินได้นิติบุคคล ผู้มีหน้าที่เสียภาษี โดยเฉพาะที่ต้องคำนวณภาษีจากฐานกำไรสุทธิ มาตรการที่เป็นหลักหรือหัวใจสำคัญคือ มาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ทรี แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งเป็นมาตราที่กล่าวถึง เงื่อนไขการคำนวณกำไรสุทธิ และรายการรายจ่ายต้องห้าม ซึ่งหากผู้มีหน้าที่เสียภาษี ทราบว่ารายการใดถือเป็นรายได้ หรือรายการใดถือเป็นรายจ่าย รายการใดไม่ต้องบันทึกรายการเป็นรายได้ หรือรายการใดลงเป็นรายจ่ายไม่ได้ อย่างไม่ถูกต้องแล้ว ผลของการลงรายการหรือแยกรายการถูกต้อง คือ การคำนวณภาษีที่ถูกต้อง และปัญหาในการเสียภาษีจะลดน้อยลง

3. ปัญหาภาษีที่เกี่ยวข้อง กับการส่งออกสินค้า ของผู้ประกอบการทางชายแดนด้านจังหวัดเชียงราย

หฤทัย ชันตระกูล (2544) ศึกษาถึงปัญหาภาษีที่เกี่ยวข้อง กับการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการทางชายแดนด้านจังหวัดเชียงราย พบว่าปัญหาภาษีมูลค่าเพิ่ม ผู้ประกอบการมีปัญหาเกี่ยวกับฐานภาษีและความรับผิดชอบในการเสียภาษี ปัญหาเกี่ยวกับการจดทะเบียนและการยื่นแบบแสดงรายการขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม ปัญหาใบกำกับภาษี ในเรื่องภาษีเงินได้นิติบุคคล ผู้ประกอบการมีปัญหาในเรื่องแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคล และปัญหาเกี่ยวกับการคำนวณรายได้และรายจ่าย ส่วนด้านปัญหาภาษีอากรต่างๆ ไปพบว่ามีปัญหาเรื่องการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบบ่อยและมีการประชาสัมพันธ์น้อยและล่าช้า

4. ความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายตามมาตรา 50 ของผู้เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

วารุณี ไชยวงศ์ (2539) ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายตามมาตรา 50 ของผู้เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษีหัก ณ ที่จ่ายตามมาตรา 50 ยกเว้นเรื่องดังนี้ การหักค่าใช้จ่ายกรณีลูกจ้างออกจากงาน การคำนวณประโยชน์เพิ่มกรณีบ้านที่นายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า การจ่ายเงินได้ค่าธรรมเนียม กำนายหน้าให้ผู้รับซึ่งไม่ได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย การจ่ายเงินได้ค่าสิทธิ การจ่ายโบนัสให้ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วน ส่วนปัญหาภาษีอากรต่างๆ ไป

พบว่า สถานที่ जोดรถในการติดต่อกับหน่วยงานสรรพากร และการติดต่อสื่อสารกับ หน่วยงานสรรพากร มีปัญหามาก เนื่องจากสถานที่คับแคบและสามารถติดต่อได้ยาก

5. ปัญหาที่ตรวจพบในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของธุรกิจในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ระหว่างปี 2535 - 2537

อนันต์ บุญประเทือง (2538) ศึกษาเรื่อง ปัญหาที่ตรวจพบในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของธุรกิจอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ระหว่างปี 2535 - 2537 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า

1. การวิเคราะห์แบบในปี 2535 - 2536 ปัญหาที่ตรวจพบมากที่สุด ได้แก่ กรณียื่นแบบประมาณการกำไรสุทธิขาดไปจากกำไรสุทธิเกินร้อยละ 25 และกรณีไม่ยื่นแบบแสดงรายการเมื่อสิ้นรอบระยะเวลาบัญชีภายในกำหนดเวลาและกรณีการกรอกรายการในแบบไม่ครบถ้วน และในปี 2537 ได้แก่ ปัญหากรณีไม่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีกลางปีภายในกำหนดเวลา

2. การออกหมายเรียก ในปี 2535 ปัญหาที่ตรวจพบมากที่สุด ได้แก่ กรณีแสดงรายได้ต่ำกว่ารายได้จริง กรณีไม่หัก ณ ที่จ่าย และนำส่งภาษีและประมาณการกำไรสุทธิขาดไปจากกำไรสุทธิเกินกว่าร้อยละ 25 ปี 2536 ได้แก่ ปัญหากรณีรายจ่ายที่พิสูจน์ไม่ได้ว่าใครเป็นผู้รับซึ่งเป็นรายจ่ายต้องห้ามในการคำนวณกำไรสุทธิไปใช้ และกรณีประมาณการกำไรสุทธิขาดไปจากกำไรสุทธิเกินกว่า ร้อยละ 25 และ ในปี 2537 ได้แก่ ปัญหากรณีนำรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายเพื่อหากำไรหรือเพื่อกิจการ โดยเฉพาะ ซึ่งเป็นรายจ่ายต้องห้ามในการคำนวณกำไรสุทธิไปใช้ เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาก็คือ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสียภาษียังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่ดีพอ